

Strafrecht samenvatting

Straf(proces)recht (Radboud Universiteit Nijmegen)

Scan to open on Studeersnel

Strafrecht samenvatting

Les 1

Een van de doelen van het strafrecht is om eigenrichting tegen te gaan, oftewel om er voor te zorgen dat mensen niet voor eigen rechter gaan spelen.

Het strafrecht kent een uitgebreid repressief instrumentarium. Dat wil zeggen dat het over veel middelen beschikt zoals het vastzetten van mensen of het wegnemen van vermogen.

Niet alle strafbare feiten zijn immoreel. Bijvoorbeeld lopen over verboden grond.

Sommige delicten hebben open normen en veranderen met de tijd mee, bijvoorbeeld belediging en schennis van de eerbaarheid.

Vroeger was het idee dat strafrecht het ultimatum remedium moest zijn en dat er pas naar het strafrecht gekeken zou worden als de sancties van andere rechtsgebieden ontoereikend moesten worden geacht of als er opsporingsmethodes nodig waren die de andere rechtsgebieden niet hadden. Tegenwoordig is dat niet meer het geval. We hebben nu eerder een soort totaal strafrecht dat altijd en overal moet.

Het doel van straffen is niet goed te beantwoorden. De algemene aanname is dat straffen zodanig dreigend en afschrikkend genoeg zijn om generaal-preventief te werken. De preventie werkt beter naarmate er meer handhaving is.

Strafrecht heeft een voornamelijk symbolische functie. Strafrecht verminderd misdaad maar nauwelijks, omdat het probleem vaak ligt in de sociaaleconomische positie van de daders. Een straf zorgt er dus niet voor dat er geen recidive plaatsvindt. We vinden het toch niet oké om een misdaad ongestraft te laten gaan dus leggen we een symbolische straf op die weinig zin heeft.

Er zijn verschillende invalshoeken die naar de nut van strafrecht kijken. De invalshoek:

- Die primair uitgaat van strafrecht als zodanig.
- Die primair uitgaat van de rechtspositie van de individuele burger als justitiabele.
- Die primair het maatschappelijk welzijn van de burger als uitgangspunt neemt.

Deze invalshoeken benadrukken bepaalde waarden die gezamenlijk kunnen worden beschouwd als kenmerkend voor een beschaafd strafrecht dat een rechtsstaat betaamt.

Het strafrecht heeft dus een criminaliteit bestrijdende en ook een rechtsbeschermende functie en moet tegelijkertijd zo min mogelijk het welzijn van de mens schaden.

De invalshoeken:

- Het primaat van de wet en van het wettelijk systeem (legisme)
- De individuele rechtspositie van de burger (liberalisme)
- Algemeen en individueel welzijn (empirie)

Het primaat van de wet en het wettelijk systeem

De strafwet is langs de democratische wet tot stand gebracht en weerspiegelt wat in de maatschappij leeft. De functie van strafrecht via deze invalshoek is ordening en beveiliging. Handhaving is een primaire eis. De legitimatie van de wetten is dus formeel. Een democratisch tot stand gekomen wet is juist. Deze visie betreft het strafrecht van de gerechtelijke autoriteiten, gehoorzaamheid van hen aan de wet en van de burger aan hen staat voorop.

De individuele rechtspositie van de burger

Deze visie beschermt het individu door machtsinperking van de overheid. Er is dus sprake van rechtsbescherming. De rechtvaardiging van wetten is materieel, want een formeel juist vastgestelde wet kan alsnog onrecht zijn (Radbruch). Deze visie ziet op het strafrecht van de advocatuur, juridische argumentatie ten behoeve van het individu en bescherming tegen de Staat in een daarop ingestelde procedure staat voorop.

Algemeen en individueel welzijn

Deze invalshoek houdt rekening met de gevolgen van een straf. Het opsluiten van iemand heeft tot gevolg dat diegene zijn baan en partner verliest en zijn kinderen zonder vader opgroeien. De gevolgen van een straf zijn dus groter dan ermee beoogd wordt. Dit heet de stigmatiserende werking van straffen. Omdat deze invalshoek dit uiterst onwenselijk acht, willen zij het strafrecht als ultimum remedium. Strafrecht moet zich dus gaan richten op effectiviteit en door conflictoplossing tussen dader en slachtoffer. In plaats van straffen moeten we kijken naar hulpverlening en zorg etc. Het zoveel mogelijk mijden van de schadelijke effecten van straffen wordt depenalisering genoemd. Deze invalshoek kijkt naar de kosten en baten van een straf bij de rechtvaardiging ervan. In deze visie gaat het om het strafrecht van de gedragskundige en van de hulpverlener, het proces van conflictoplossing en van gedragsbeïnvloeding staat voorop.

	Legisme	Liberalisme	Empirie
Criterium	Wetstekst/democratie	Vrijheid/rechtsstaat	Effectiviteit
Doel	Ordering/handhaving	Machtsinperking	Oplossing/preventie
Benadering	Formeel (rechtvaardiging)	Materieel (rechtvaardiging)	Materieel (kosten-baten)
Perspectief	Overheid/rechter/OM	Advocaat	Hulpverlener/wetenschapper
Kritiek	Letterknechterij?	Grondrechtenbotsing?	Meetbaarheid?

Het strafproces voor het slachtoffer

Het slachtoffer mag zijn verhaal doen over wat hij door het feit heeft ondervonden, maar mag zich ook uitlaten over de straftoemeting en al het andere wat hij wil. Het OM moet het slachtoffer op de hoogte houden van de zittingen en moet hem met raad en daad bijstaan.

Een slachtoffer mag schadevergoeding eisen (art. 51f Sv). Deze vordering moet voldoen aan de eisen van art. 361 Sv:

- Verdachte krijgt een straf, maatregel of 9a Sr.
- Schade is rechtstreeks aan de benadeelde door het bewezenverklaarde feit toegebracht.
- De behandeling van de vordering mag geen onevenredige belasting van het strafgeding vormen.

Bepalingen van het uniestrafrecht over het slachtoffer richten zich op de volgende aspecten:

- Versterking van de informatiepositie van het slachtoffer
- Beschermende maatregelen voor het slachtoffer
- Versterking van de positie van het slachtoffer op de terechtzitting
- Wegnemen van hindernissen voor het verkrijgen van schadevergoeding

Kritiek op de toenemende rol van het slachtoffer in het proces: er staat tijdens de zitting nog niet vast of het slachtoffer werkelijk een slachtoffer is. Dit strookt niet helemaal met de onschuldpresumptie van de verdachte.

Wie spelen een rol bij strafrechtspleging

Fases van het strafrecht:

- Opsporing
- Vervolg en berechting van strafbare feiten
- Tenuitvoerlegging van straffen en maatregelen

Spelers van een strafproces:

- Opsporingsambtenaren
- OM
 - Minister van Justitie en Veiligheid
- Raadsman
- Reclasseringsfunctionaris
- Rechter
- Griffier
- Burger die aangifte doet of getuige is
- Raad voor de Rechtspraak

Opbouw OM

Bij de rechtbank: OvJ

Bij het hof: Advocaten-Generaal

Het OM staat onder leiding van het College van P-G's

Wetboek van strafvordering

- Boek 1: algemene bepalingen
- Boek 2: strafproces in eerste aanleg
- Boek 3: rechtsmiddelen
- Boek 4: bijzonderheden
- Boek 5: Europees en internationaal strafrecht
- Boek 6: tenuitvoerlegging van vonnissen en arresten

Beginnelsen van behoorlijk strafprocesrecht

- Recht op een eerlijk proces
- Onschuldpresumptie
- Beginselen van subsidiariteit en proportionaliteit
- Nemo tenetur-beginsel (verbod op selfincrimination)
- Et cetera

Legaliteitsbeginsel

- Codificatieplicht
- Verbod van terugwerkende kracht
- Lex certa-beginsel
- Verbod van analogie

- Strafprocesrecht alleen bij formele wet

Structuur strafbepaling

- Menselijke gedraging
- Delictsomschrijving
- Wettelijke bepaling
- Wederrechtelijk
- Verwijtbaar

Conflicts as property Nils Christie

Het nadeel van het moderne, westerse model van strafrechtspleging is dat de conflicten van mensen in bezit worden genomen door andere mensen zoals advocaten. Men heeft weinig kennis over het gedrag van andere mensen en het slachtoffer participeert niet echt in zijn eigen zaak.

Het ideale strafproces van Christie bestaat uit deze vier stadia:

- Feiten vaststellen.
- De situatie van het slachtoffer wordt in detail onderzocht en er wordt gekeken of restitutie mogelijk is.
- Besluiten welke straf wordt opgelegd.
- Service voor de offender. Een soort hulp voor de dader.

De drie invalshoeken worden ook genoemd in dit stuk.

Les 2

Opsporing = het onderzoek in verband met strafbare feiten onder gezag van de OvJ met als doel het nemen van strafvorderlijke beslissingen (art. 132a Sv).

Toezichthouders doen ook onderzoek, maar niet met het doel om strafvorderlijke beslissingen te nemen, dus zij doen geen opsporingsonderzoek.

Met de opsporing van strafbare feiten zijn belast:

- De officieren van justitie
- De ambtenaren van politie, bedoeld in de Politiewet 2012
- De door Onze Ministers aangewezen militairen
- De opsporingsambtenaren van de bijzondere opsporingsdiensten, bedoeld in de Wet op de bijzondere opsporingsdiensten.

Met de opsporing van strafbare feiten zijn voorts belast:

- De buitengewone opsporingsambtenaren (BOA's)

Regels over de politie staan in de Politiewet 2012

De politie komt aan informatie door aangiftes of door eigen initiatief. Soms ben je verplicht aangifte te doen (art. 160 Sv).

Strafbare feiten kunnen worden ontdekt bij normale politiesurveillance, maar ook bij gerichte controles. Als bij het gebruik van dwangmiddelen onbedoeld een ander strafbaar feit wordt ontdekt, dan is er niets op die ontdekking aan te merken. Dit heet voortgezette toepassing van bevoegdheden.

Controle

De politie kan ook gebruik maken van preventieve controle. Dit is erop gericht te verzekeren dat de te controleren personen of organisaties zich aan de wet zullen houden, doordat ter plekke op onderzoek wordt uitgegaan.

Het is geen schending van het nemo tenetur beginsel als iemand verplicht een blaastest moet doen. Er is namelijk materiaal dat onafhankelijk is van de wil van de verdachte en er is wilsafhankelijk materiaal. Mondelinge of schriftelijke verklaringen zijn wilsafhankelijk, maar de meting van de hoeveelheid alcoholmoleculen in zijn ademlucht of bloed, DNA-profiel, bedrijfsadministratie etc. is niet wilsafhankelijk.

Taken OM

- Opsporen van strafbare feiten
- Vervolgen van strafbare feiten
- Afdoen van bepaalde strafbare feiten (Wet OM-afdoening: strafbeschikking)
- Advisering bij de tenuitvoerlegging van rechterlijke uitspraken

De strafprocedure

- Opsporing
- Vervolging
- Zitting
- Uitspraak
- Tenuitvoerlegging

De verdachte

Dwangmiddelen mogen in beginsel alleen worden toegepast op iemand die een verdachte is.

In de opsporingsfase is dit degene te wiens aanzien uit feiten of omstandigheden een redelijk vermoeden van schuld aan enig strafbaar feit voortvloeit (art. 27 Sv). Er zijn dus drie eisen:

1. Voorafgaande feiten of omstandigheden
2. Een redelijk vermoeden
3. Een strafbaar feit

De eis van voorgaande feiten of omstandigheden:

Intuïtie wordt uitgesloten door deze eis. Het moet om werkelijke feiten gaan die objectief een vermoeden wekken.

De eis van een redelijk vermoeden:

De conclusie uit de feiten moet redelijk zijn en niet onlogisch of absurd voor de objectieve buitenstaander. Dit heet het objectiviteitsvereiste. Ten tweede moet er een bepaalde graad van zekerheid zijn dat de verdachte inderdaad de dader zal blijken te zijn. Het moet dus mogelijk zijn dat de verdachte het feit heeft gepleegd.

De eis van een strafbaar feit:

Het moet gaan om een bepaald strafbaar feit en niet om enig strafbaar feit.

De vereisten bij elkaar:

- Objectiveerbaar (feiten omstandigheden)
- Individualiseerbaar (redelijk vermoeden dat de verdachte de dader was)
 - Objectiviteitsvereiste en de verdachte moet mogelijk de dader zijn
- Concretiseerbaar (bepaald strafbaar feit)

Er is sprake van de onschuldpresumptie t.a.v. de verdachte tot het moment van een uitspraak, dit vloeit voort uit art. 6 lid 2 EVRM.

De verdachte is verplicht de cautie te krijgen (art. 29 Sv). Als hij deze niet krijgt en hierdoor in zijn verdediging kan zijn geschaad (dit is het geval als de verdachte geen raadsman had en zijn verklaring voor het bewijs is gebruikt) is er sprake van substantiële nietigheid.

Als bewijsmateriaal onrechtmatig verkregen is, wordt het uitgesloten van het bewijs.

Les 3

Vervolging: officier van justitie beslist

- Opportuniteit
- Sepot
- Transactie/Strafbeschikking
- Vervolgingsbeletselen
- Dagvaarden

Opsporing is:

- Meestal: reactief optreden
- Soms: pro-actief optreden (art. 126gg Sv: het verkennend onderzoek: ter voorbereiding van opsporing).

Dwangmiddelen:

- Dwangmiddelen zijn belangrijk voor de opsporing.
- Dwangmiddelen zijn wettelijke instrumenten (dus geregeld bij wet in formele zin),
- waarbij de politie inbreuk mag maken op bepaalde grondrechten en vrijheden van burgers,
- zonder toestemming en desnoods met enig proportioneel geweld,
- mits aangewend in het belang van strafvordering.

Opsporingsmiddelen zijn zaken zoals warmtebeeldkijkers, camerabeelden, drones, opsporingsberichtgeving, 'strotten' (dichtknijpen van de keel), kunstmatige file creëren, etc.

Soorten dwangmiddelen:

- Dwangmiddelen die inbreuk maken op de bewegingsvrijheid (vrijheidsbenemend)
- Dwangmiddelen tegen goederen
- Term steundwangmiddel:

Voorbeeld: politie wilt voorwerp in beslag nemen, maar dat is verstopt, dus daarvoor is een doorzoeking nodig. Doorzoeking is dan steundwangmiddel voor de inbeslagneming.

Vrijheidsbenemende dwangmiddelen:

- Staande houding (*Vaak om je identiteit vast te stellen*)
- Aanhouding (*Arresteren, meenemen naar het bureau*)
- Ophouden voor onderzoek (*verhoor/identificatie*)

- Inverzekeringstelling
- Bewaring
- Gevangenhouding
- (Gevangenneming) → Een bijzondere vorm van gevangenhouding.

Dit alles is dus mogelijk met 'enig proportioneel geweld'.

Dwangmiddelen tegen goederen:

- In beslag nemen
- Betreden plaatsen
- Doorzoeken
- Onderzoek lichaam en kleding

Alle dwangmiddelen moeten proportioneel en subsidiair zijn.

Inbeslagneming

- Betekenis (art. 134 Sv): het onder zich nemen of gaan houden van dat voorwerp ten behoeve van de strafvordering.
- Met welk doel/ op welke grond (art. 94 en 94a Sv): waarheidsvinding, ontneming illegaal voordeel en veiligstellen schadeclaim van het slachtoffer
- Inbeslagneming kan bij aanhouden of staande houden, maar bij heterdaad en bij een feit omschreven in art. 67 Sv kan het altijd (art. 95 jo. 96).

Betreden van plaatsen (art. 55 jo. 96 Sv)

- Art. 96 Sv: ter inbeslagneming
- Art. 55 Sv: ter aanhouding

Grenzen:

- Niet meer dan zoekend rondkijken
- Niet in woningen (tenzij machtiging of toestemming bewoner)
- Niet in kantoren van de geheimhouders

Art. 55 lid 2 Sv bepaalt dat opsporingsambtenaren ter aanhouding van een verdachte elke plaats mogen betreden. Zowel binnen als buiten heterdaad.

Doorzoeken

Doorzoeken is het stelselmatig en gericht zoeken, hierbij mag enig proportioneel geweld toegepast worden, zoals het opensnijden van een bank.

Wie is bevoegd?

- Art. 110 Sv: R-C overal
- Art. 96c Sv: OvJ: overal, maar niet in woningen en kantoren van geheimhouders
- Art. 55a Sv, art. 96b Sv, art. 49 WWM, art. 6.1.7 Sv: politie ter aanhouding van verdachte en in voertuigen en bij verdenking van aanwezigheid van wapens en ter aanhouding van veroordeelde.

Onderzoek aan lichaam en kleding (art. 56, 195 Sv)

Aan kleding, aan lichaam of in lichaam.

In lichaam: het uitwendig schouwen van de openingen en holten van het onderlichaam, röntgenonderzoek, echografie en het inwendig manueel onderzoek van openingen en holten van het lichaam.

Wie is bevoegd:

- Art. 56 Sv: politie: kleding
- Art. 56 Sv: OvJ: kleding, aan/in lichaam
- Art. 195 Sv: R-C: kleding, aan/in lichaam

Er zijn ernstige bezwaren nodig, dus dit is meer dan verdenking. R-C kan ook onderzoek aan/in het lichaam en de kleding van een niet-verdachte.

Afronding opsporingsonderzoek

- Aanleiding onderzoek (aangifte slachtoffer)
- Verklaring verdachte (zwijgrecht is ook een verklaring)
- Verklaringen getuigen
- Proces-verbaal van bevindingen
- Resultaten technisch / forensisch onderzoek
- Verslag ambtshandelingen politie

Opportuniteitsbeginsel (art. 167 Sv)

De OvJ kan van vervolging afzien op gronde aan het algemeen belang ontleend.

- Sepot (seponeren)
 - Er komt een einde aan de opsporingsfase
- Transactie (transigeren) (art. 74 Sr)
 - De zaak komt niet voor de rechter, maar er wordt een schikkingsvoorstel gedaan.
- Strafbeschikking uitvaardigen (art. 257a Sv)
 - Een straf van de OvJ
- Dagvaarden
 - Een zaak wordt voor de rechter gebracht

Soorten sepot:

- Bewijssepot
- Beleidssepot -> algemeen belang is niet gediend bij een straf
- Informeel sepot
- Formeel sepot -> een sepot waarbij formaliteiten gelden.

Heterdaad

Heterdaad (art. 128 Sv)= wanneer het strafbare feit ontdekt wordt, terwijl het begaan wordt of terstond nadat het begaan is.

Als een feit op heterdaad betraapt wordt, kunnen de exceptionele bevoegdheden gebruikt worden. De exceptionele bevoegdheden zijn:

- Aanhouding (art. 53 Sv)
- betreden en doorzoeken van plaats ter aanhouding (art. 55 jo. 55a Sv)
- inbeslagneming (art. 96 Sv)

Buiten heterdaad om zijn deze dwangmiddelen te gebruiken als er voor het feit voorlopige hechtenis mogelijk is.

Dwangmiddelen tegen personen

Bij welke feiten voorlopige hechtenis mogelijk is, wordt bepaald door art. 67 Sv.

Staande houden (art. 52 Sv)

Dit mag alleen gedaan worden door opsporingsambtenaren, zowel bij overtredingen als misdrijven. Het doel is om de identiteit van de verdachte vast te stellen.

Aanhouden op heterdaad (art. 53 Sv)

Elke gewone burger is bevoegd een verdachte aan te houden als hij ze op heterdaad betrapt. Het doel is om de verdachte over te leveren aan een opsporingsambtenaar. Aanhouden op heterdaad is mogelijk bij zowel overtredingen als misdrijven.

Aanhouden buiten heterdaad (art. 54 Sv)

Dit wordt gedaan door de OvJ, als daar niet op gewacht kan worden, de hulp OvJ, als daar niet op gewacht kan worden, elke opsporingsambtenaar (dit is een voorbeeld van afdruipe bevoegdheden). Het doel is om de verdachte te voorgeleiden voor een OvJ en verhoor. Dit is alleen mogelijk bij strafbare feiten waar voorlopige hechtenis voor mogelijk is.

Ophouden voor onderzoek (art. 55b Sv)

Dit mag gedaan worden door opsporingsambtenaren (art. 141 Sv) tegen verdachten ter vaststelling van de identiteit en mag niet langer dan 6 uur duren.

Inverzekeringstelling (art. 57 Sv)

Op bevel van de (hulp)officier is dit mogelijk. Dit kan maximaal drie dagen duren en kan eenmaal verlengd worden (art. 58). Dit kan alleen ingesteld worden tegen feiten waar voorlopige hechtenis tegen mogelijk is. De grond ervoor is dat de verdachte in het belang van het onderzoek (of van het uitreiken van een dagvaarding) ter beschikking van justitie moet blijven. Verlengen kan alleen op grond van dringende noodzakelijkheid.

Vervolging

Inbewaringstelling (art. 63 Sv)

Dit is de aanvang van de voorlopige hechtenis en het begin van de vervolging. Het duurt maximaal 14 dagen. Het bevel hiervoor wordt gegeven door de R-C op vordering van de OvJ.

Elke vorm van voorlopige hechtenis kan alleen ingesteld worden als er ernstige bezwaren tegen de verdachte bestaan (art. 67 Sv). Ook moet er minstens 4 jaar gevangenis op het feit staan of het feit moet in art. 67 Sv staan. Ook moet er een grond zijn voor de voorlopige hechtenis. Gronden kunnen zijn:

- ernstig gevaar voor vlucht (art. 67a lid 1 sub a Sv)
- een gewichtige reden van maatschappelijke veiligheid (art. 67a lid 1 sub b Sv)

Gevangenhouding (art. 65 Sv)

Gevangenhouding kan op vordering van de OvJ door de meervoudige raadkamer van de rechtbank, na de verdachte te hebben gehoord, worden bevolen. Het duurt maximaal 90 dagen en kan tweemaal worden verlengd. Het doel is om de verdachte tegen wie ernstige bezwaren bestaan vast te zetten tot de zitting kan beginnen.

Gevangenneming (art. 65 Sv)

Zelfde regels als bij gevangenhouding, maar dit is tijdens het onderzoek ter terechtzitting. De termijnen lopen gelijk op met die van gevangenhouding.

Onderzoekshandelingen door de R-C

De R-C functioneert als degene die ervoor zorgt dat de rechters later ter openbare terechtzitting een zo volledig mogelijk beeld krijgen van de feiten en van de persoon van de verdachte. De R-C mag niet als zittingsrechter optreden (art. 268 Sv). Het proces-verbaal van verhoor die opgemaakt wordt door de R-C is een wettig bewijsmiddel (art. 344, lid 1 sub 2 jo. 339 Sv).

Andere bevoegdheden van de R-C:

- DNA-onderzoek (art. 195d Sv)
- Opname van in voorarrest verkerende verdachte in een psychiatrische instelling (art. 196-198 Sv).

De R-C beëindigt het onderzoek als hij de onderzoekshandelingen heeft voltooid, als er geen grond voor voortzetting bestaat, als de OvJ van verdere vervolging afziet.

Getuigenverhoor

Getuigen zijn verplicht voor de R-C te verschijnen. De regels voor getuigen staan in art. 210 e.v. Regels omtrent verhoor van de verdachte, getuigen en deskundigen staan in afdelingen 3, 4 en 5 van titel III, Tweede Boek, Sv.

Ne bis in idem

Het ne bis in idem beginsel geldt ook voor het voorbereidende onderzoek (art. 255 Sv).

De dagvaarding

Dagvaarding heeft drie functies:

- Oproeping van de verdachte door het OM om te verschijnen op een bepaalde tijd voor een bepaalde rechter.
- De dagvaarding verschaft de verdachte informatie over enkele processuele rechten.
- De dagvaarding bevat de tenlastelegging van het feit waarvoor de verdachte ter verantwoording wordt geroepen. De tenlastelegging bevat het feit dat ten laste wordt gelegd, het tijdstip waarop en de plaats waar het feit zou zijn begaan (art. 261 Sv). De tenlastelegging moet ook het wetsvoorschrift bevatten waarbij het feit strafbaar wordt gesteld.

De tenlastelegging kan:

- Aangepast worden (art. 314a Sv)
- Aangevuld worden (art. 376 Sv)
- Uitgebreid worden (art. 312 Sv)
- Gewijzigd worden

Cumulatieve telastleggingen: er is sprake van een meerdaadse samenloop van overtredingen en/of misdaden (art. 57 Sv), dus de tenlastelegging bevat meerdere feiten die meerdere strafbare feiten schenden.

Subsidiaire tenlastelegging: er worden verschillende strafbare feiten ten laste gelegd ten aanzien van één feit. De eerste is vaak ernstiger of specifiekere dan de tweede.

Alternatieve tenlastelegging: lijkt op de subsidiaire, maar de ten laste gelegde feiten sluiten elkaar uit. Bijvoorbeeld diefstal en verduistering.

Bezwaarschrift tegen de dagvaarding (art. 262 Sv)

Het bezwaarschrift wordt behandeld in een niet-openbare raadkamer. De toetsingsgronden:

- Onbevoegdheid van rechtbank
- Niet-ontvankelijkheid van de OvJ
- Niet-strafbaarheid van het feit of de verdachte
- Onvoldoende aanwijzing van schuld

De toetsing is erg marginaal. Als het bezwaarschrift gegrond wordt geacht, wordt de verdachte buiten vervolging gesteld, behalve als de rechtbank onbevoegd is.

Les 4

De rol van de rechter-commissaris

- Leiding van het opsporingsonderzoek ligt bij de officier
- Officier en advocaat kunnen RC zonder formaliteiten verzoeken om onderzoekshandelingen te verrichten (art. 181 en 182 Sv)
- RC mag ook ambtshalve onderzoek verrichten
- RC is 'arbiter' bij bepaalde door de officier afgewezen verzoeken van de verdediging
- RC bewaakt voortgang opsporingsonderzoek en kan regiezitting houden (art. 185 Sv)

Waarom zou je de RC erbij halen? Dat doe je omdat hij bevoegdheden heeft die je OvJ en de advocaat niet hebben.

Eindonderzoek

Het onderzoek ter terechtzitting gebeurt in beginsel openbaar (art. 268 Sv) en dit is ook een grondwettelijke eis (art. 121 Gw).

Spoorboekje van een strafzitting

- Uitroepen van de strafzaak
- Controle personalia
- Cautie
- Voordragen zaak door OvJ (waar wordt de gedachte van verschuldigd)
- Onderzoek naar de feiten
- Onderzoek naar de persoonlijke omstandigheden
- Slachtoffer
- Requisitoir
- Pleidooi
- Replik
- Dupliek

- Laatste woord

Uitroepen van de zaak:

- Gebeurt door de deurwaarder of bode (art. 270 Sv)
- Als de verdachte en zijn advocaat niet zijn verschenen ondanks een geldige dagvaarding, dan wordt verstek verleend (art. 280 lid 1 Sv)

Controle personalia: de voorzitter vermaant de verdachte oplettend te zijn op hetgeen hij zal horen.

Cautie: verdachte wordt medegedeeld dat hij niet hoeft te antwoorden.

Voordragen zaak door de OvJ: tenlastelegging wordt voorgelezen

Onderzoek naar de feiten:

- Getuigenverhoor
- Deskundigenverhoor
- Voorlezing van de stukken
- Ondervraging verdachte

Onderzoek naar de persoonlijke omstandigheden

Slachtofferverklaring: slachtoffers hebben spreekrecht

Requisitoir (art. 311 Sv), pleidooi, repliek en dupliek

Laatste woord van de verdachte of raadsman

Het getuigenverhoor

Het getuigenverhoor is niet vaak nodig, omdat de meeste verdachten bekennen.

De OvJ kan getuigen oproepen voor de terechtzitting en de verdediging kan de OvJ getuigen opgeven teneinde hen te laten oproepen (art. 263 Sv). De OvJ kan weigeren die getuigen op te roepen op de gronden genoemd in art. 264 Sv:

- a) De verwachting dat de getuigen niet binnen aanvaardbare termijn ter zitting zal verschijnen.
- b) Een gegrond vermoeden dat de gezondheidstoestand van de getuige door het afleggen van een verklaring ter zitting ernstig in gevaar wordt gebracht.
- c) Het redelijkerwijs ontbreken van nadeel voor de verdediging door het niet oproepen van de getuige.
- d) Als de getuige een bedreigd of afgeschermd is.
- e) Een getuige aan wie de OvJ een toezegging heeft gedaan zijn identiteit verborgen te houden.

Als de OvJ oproeping weigert of verzuimt, kan de verdachte de rechtbank verzoeken oproeping van de getuige te bevelen (art. 287 Sv). De rechtbank kan dit verzoek weigeren op dezelfde gronden in een met redenen omklede beslissing (art. 288 Sv).

Een getuige is verplicht te antwoorden op de vragen die hem gesteld worden (art. 294 Sv). Een getuige kan zich wel verschonen voor de in art. 217-219b Sv genoemde gevallen. De getuigen moet zoveel mogelijk zijn eigen waarnemingen vertellen. Een de auditu-verklaring is een verklaring van horen zeggen.

Het verhoor van de verdachte

De verdachte hoeft niet onder een of belofte zijn verklaringen af te leggen en heeft het recht om te zwijgen. Leugenachtige verklaringen om de waarheid te bemantelen mogen meegenomen worden in het bewijsmateriaal, uiteraard in het nadeel van de verdachte. Dit is gek, omdat bewijsmateriaal dat ondeugdelijk en/of onbetrouwbaar is eigenlijk niet meegenomen mag worden. Ongeloofwaardige verklaringen van de verdachte worden niet meegenomen in het bewijs.

De rechters dienen tijdens de zitting geen blijk te geven van hun overtuiging omtrent (on)schuld (art. 271 Sv).

Schorsing

De zitting kan geschorst worden voor onder andere nader onderzoek door de R-C (art. 316 Sv) of voor observatie (art. 317 Sv).

Preliminare verweren (art. 283 Sv)

Preliminare verweren kunnen gevoerd worden tegen de eerste 3 voorvragen uit art. 348 Sv:

- Is de dagvaarding geldig?
 - Juiste persoon
 - Juist overhandigd
 - Klopt de tekst
 - Uitspraak: nietigheid der dagvaarding (349 Sv)
- Is de rechter bevoegd?
 - Juiste instantie binnen de sectie strafrecht?
 - Uitspraak: hare onbevoegdheid (349 Sv)
- Is de officier van justitie ontvankelijk?
 - Speelt er een vervolgingsbeletsel?
 - Uitspraak: niet-ontvankelijkheid van den officier van justitie (349 Sv)
- Is er een reden om de vervolging te schorsen?
 - Verdachte is bijvoorbeeld ernstig ziek
 - Speelt in de praktijk maar een kleine vraag
 - Uitspraak: schorsing der vervolging (349 Sv)

Hoofdvragen uit artikel 350 Sv

- Is het feit bewezen?
 - Nee, vrijspraak (art. 352 lid 1 Sv)
 - Verkeerde persoon, vrijspraak
- Is het feit strafbaar?
 - Nee, OVAR (art. 352 lid 2 Sv)
 - Er wordt altijd gekeken naar het feit omschreven in de tenlastelegging.
- Is de verdachte strafbaar?
 - Is er een strafuitsluitingsgrond?
 - Nee, OVAR (art. 352 lid 2 Sv)
- Welke sanctie dient te worden opgelegd?

Art. 351 Sv verplicht de rechter een straf op te leggen bij een bewezenverklaring. Art. 9a Sr is de (uitzonderlijke) exceptie.

De verweren

- Preliminare verweren:

- Verweren die over één of meer van de voorvragen gaan. (Kan direct na de cautie gevoerd worden).
- Bewijsverweren
 - Verweren die de bewijsmiddelen onderuit proberen te krijgen
- Kwalificatieverweren
 - Verweren die op de tweede hoofdvraag reageert
- Strafuitsluitende verweren
 - Verweren op een strafuitsluitingsgrond
- Straftoemettingsverweren
 - Een verweer voor een lagere straf dan de OvJ eist

Bewijsverweren

Bewijsvraag: is het feit wettig en overtuigend bewezen?

Verweer:

- Mijn cliënt zegt dat hij het niet heeft gedaan, er is geen bewijs.
- Er is wel bewijs, maar niet genoeg zoals de wet dat voorschrijft.
- Er is wel bewijs, en er is ook voldaan aan de wettelijke regels over bewijsminima, maar de rechter kan daaraan niet voldoende overtuiging ontlelen.

Er zijn twee soorten bewijsverweren, de juridische en de feitelijke.

Feitelijke bewijsverweren:

- Onrechtmatigheid en onbetrouwbaarheid van het bewijsmateriaal
- Een gat in de bewijsconstructie
- Het alternatief scenario

Juridische bewijsverweren:

- Er moet een rechtsvraag beantwoord worden, bijvoorbeeld als er in de tenlastelegging is opgenomen dat iemand een werknemer is, terwijl hij een werkloosheidsuitkering ontvangt.

Bewijsmiddelen (art. 339 Sv)

- Eigen waarneming van de rechter (art. 340 Sv)
- Verklaringen van de verdachte (art. 341 Sv)
- Verklaringen van de getuige (art. 342 Sv)
- Verklaringen van de deskundige (art. 343 Sv)
 - Nederlands Register Gerechtelijke Deskundigen
- Schriftelijke bescheiden (art. 344 Sv)

Minimumregels voor bewijs

- Art. 341 lid 4 Sv: niet uitsluitend op de verklaringen van de verdachte.
- Art. 342 lid 2 Sv: één getuige, geen getuige
 - Let wel: het proces-verbaal van één opsporingsambtenaar is wel genoeg (art. 344 lid 2)
- Art. 344a Sv: niet uitsluitend op een verklaring van een anonieme getuige
- Art. 344 lid 1 onder 5° Sv: 'andere schriftelijke stukken'. Alleen geldig als bewijs, als ze steun vinden in een ander bewijsmiddel

Motiveringsplicht (art. 358 lid 3 Sv)

Art. 358 lid 3 Sv, de rechter moet gemotiveerd beslissen bij verwerpen van de:

- Preliminair verwerpen
- Kwalificatieverwerpen (inclusief de zogenoemde strafvermindingsverwerpen)
- Strafuitsluitende verwerpen

Strafvermindingsverwerpen mikken op een wettelijke strafvermindering (bijvoorbeeld zeggen dat je cliënt enkel een poging deed tot, i.p.v. het feit plegen, dus daarom 1/3 strafvermindering moet krijgen) en is niet hetzelfde als een straftoemittingsverweer.

Motiveringsplicht (art. 359 Sv)

Art. 359 Sv, de rechter moet ook gemotiveerd beslissen bij:

- Een uitgebreid onderbouwde standpunt van OM en/of verdediging
- Toepassing van artikel 9a Sr (schuldig zonder straf)
- Elke sanctie die vrijheidsbeneming meebrengt
- Tbs met verpleging

Waarom is het zo belangrijk dat aan de motiveringsplicht wordt voldaan?

- Art. 358 lid 5 Sv en art. 359 lid 8 Sv:
 - Alles op straffe van nietigheid
 - Dit betekent dat elk foutje wordt afgestraft met nietigheid van de uitspraak.

Les 5

Uitspraak

Na het onderzoek ter terechtzitting beraadslaagt de rechtbank over de formele vragen, de materiële vragen en de strafmaat. 14 dagen na het vonnis wordt het onherroepelijk, tenzij er meteen na het vonnis afstand wordt gedaan van het recht om in hoger beroep te gaan (art. 408 Sv).

Bewijs

Het bewijs moet wettelijk en negatief zijn.

- Wettelijk: de wet somt de bewijsmiddelen op (art. 339 Sv)
- Negatief: de rechter mag alleen tot een bewezenverklaring overgaan als hij zelf door de inhoud van de bewijsmiddelen ervan overtuigd is dat de verdachte schuldig is (art. 338 Sv).

De getuigen moeten zoveel mogelijk van de auditu-verklaringen afzien, maar worden deze toch gegeven, dan is het aan de rechter om te bepalen hoeveel waarde hieraan wordt gehecht.

De verklaring van de verdachte kan alleen belasten zijn voor zichzelf (art. 341 lid 3 Sv). Deze bepaling wordt echter zo uitgelegd dat de verklaring alleen betrekking heeft op de verdachten die in dezelfde zaak op dezelfde beschuldiging voor dezelfde rechter staan. Het is aan de rechter om te beoordelen of een getuigenverklaring van een medeverdachte betrouwbaar moet worden geacht.

Onrechtmatig verkregen bewijs wordt vaak uitgesloten van het bewijs, maar de rechter mag zelf een hier een gevolg aan geven en kiezen uit de opties genoemd in art. 359a Sv.

Er zijn voorwaarden voor bewijsuitsluiting bij onrechtmatig verkregen bewijs:

- Schutznorm: alleen waarborgnormen ten behoeve van de burger zijn relevant. De waarborgnorm moet zijn geschonden ten koste van de verdachte die zich op de schending beroept.
- Het vormverzuim moet zijn begaan in het voorbereidende onderzoek van het strafbare feit waarvoor de verdachte terecht staat.
- De verdachte moet daadwerkelijk door het vormverzuim zijn geschaad.
- Als politieagenten te goeder trouw hebben gehandeld, wordt bewijs niet uitgesloten.
- Als het bewijs ook op rechtmatige wijze verkregen zou worden, wordt het niet uitgesloten.

Voor het bewijs geldt ook een onmiddellijkheidsbeginsel: het materiaal waarop de rechter de bewezenverklaring doet steunen, moet ter terechtzitting aan bod komen (art. 338 Sv).

Motiveringsplichten

Vonnissen moeten voldoen aan een aantal motiveringsplichten, deze staan genoemd in art. 359, 359a en 360 Sv.

Rechtsmiddelen

Rechtsmiddelen zorgen ervoor dat beslissingen kunnen worden heroverwogen. Gewone rechtsmiddelen moeten binnen 14 dagen na de uitspraak ingesteld worden. Er zijn gewone en buitengewone rechtsmiddelen:

- Gewone rechtsmiddelen:
 - Bezwaarschrift (tegen beslissingen of handelingen in de fasen voorafgaand aan de openbare terechtzitting)
 - Verzet (tegen de strafbeschikking van de OvJ) (art. 257e Sv)
 - Hoger beroep (art. 404 e.v. Sv)
 - Beroep in cassatie (art. 427 e.v. Sv)
 - Schending van het recht
 - Verzuim van vormen
- Buitengewone rechtsmiddelen (kunnen alleen als de uitspraak onherroepelijk is geworden):
 - Cassatie in het belang der wet (art. 456 Sv)
 - De voorgaande uitspraak blijft staan en er komt geen nieuw rechtsgevolg
 - Herziening (art. 457 e.v. Sv)

Tenuitvoerlegging

De tenuitvoerlegging van vonnissen en arresten geschiedt op last van het OM. Voorwaarden voor uitvoerbaarheid:

1. Er moet geen gewoon rechtsmiddel meer openstaan.
2. Verdachte moet in leven zijn en mag niet krankzinnig geworden zijn.
3. In bepaalde gevallen moet beslist zijn op een gratieverzoek.
4. Tenuitvoerlegging dient (thans nog) binnen de strafverjaringstermijn te geschieden.

Rechterlijke beslissingen (art. 138 Sv)

- Uitspraken -> beslissing van een rechter gegeven op een openbare terechtzitting.
- Beschikkingen -> beslissing van een rechter gegeven op een niet-openbare terechtzitting. Bijv. de beslissingen van een R-C.

Het is van belang met welke van de twee je te maken hebt, bij de vraag wat te doen als je het niet eens bent met de beslissing van de rechter.

- Uitspraak -> altijd mogelijk om een rechtsmiddel in te stellen (zowel OM als verdachte).
- Beschikkingen -> geen rechtsmiddel mogelijk, tenzij de wet dat nadrukkelijk wel toestaat.
 - Het OM kan wel een rechtsmiddel instellen tegen een vordering (ingediend door het OM) bij de rechter die wordt afgewezen.

Rechtsmiddel ja of nee?	
<u>Voor het OM:</u>	<u>Voor de verdachte:</u>
<ul style="list-style-type: none"> • Tegen uitspraken: <ul style="list-style-type: none"> - ja, altijd • Tegen beschikkingen <ul style="list-style-type: none"> - ja: 445-446 Sv - nee in overige gevallen* 	<ul style="list-style-type: none"> • Tegen uitspraken: <ul style="list-style-type: none"> - ja, altijd • Tegen beschikkingen: <ul style="list-style-type: none"> - nee*
* tenzij de wet dit uitdrukkelijk toestaat	* tenzij de wet dit uitdrukkelijk toestaat

Bijzondere regels

- Geen hoger beroep verdachte na vrijspraak (art. 404 Sv)
- Verbod van partieel appèl (art. 407 jo art. 404 Sv)

Verbod van partieel appèl (1)		Verbod van partieel appèl (2)	
<u>Dagvaarding A</u>	<u>Vonnis dagvaarding A</u>	<u>Dagvaarding B</u>	<u>Vonnis dagvaarding B</u>
<ul style="list-style-type: none"> • Feit 1: winkeldiefstal • Feit 2: opgeven valse naam 	Feit 1: VRIJSPRAAK Feit 2: Veroordeling <i>Verdachte mag alleen in hoger beroep tegen feit 2</i>	<ul style="list-style-type: none"> • 1 feit • Ten laste gelegd primair: als diefstal • subsidiair (indien de diefstal niet kan worden bewezen): als verduistering 	Feit primair: VRIJSPRAAK Feit subsidiair: veroordeling <i>Verdachte mag alleen in hoger beroep tegen de gehele tenlastelegging</i>

De andere benamingen bij hoger beroep

- Vonnis heet arrest
- Rechter heet raadsheer
- Officier van justitie heet advocaat-generaal
- Rechter-commissaris heet raadsheer-commissaris
- Geen politierechter, maar enkelvoudige kamer

Beslissingen van de Hoge Raad

- Toepassen van art. 80a of art. 81 RO
 - Klachten rechtvaardigen geen behandeling in cassatie.
 - Onvoldoende belang bij beroep in cassatie.
 - Argumenten leiden klaarblijkelijk niet tot cassatie.

- Geen beantwoording nodig van rechtsvragen in belang rechtseenheid of rechtsontwikkeling.
- Bevestigen arrest hof
- Vernietigen arrest hof:
 - Zelf afdoen
 - Verwijzen (naar een ander hof)
 - Terugwijzen (naar hetzelfde hof) (als er geen risico is van vooringenomenheid)

Herziening (revisie)

Art. 457 lid 1 aanhef en onder c Sv

- Nodig is een 'novum' (een feit dat, als de rechter dat had geweten, tot een ander vonnis had geleid).
- De 'Puttense moordzaak'
 - Verdachten hadden bekend en het moordwapen wordt gevonden op aanwijzing van de verdachten.
 - Ter zitting ontkennen beide verdachten en het spermaspoor is niet van de verdachten.
 - Een professor heeft een theorie over het spermaspoor en er wordt opgeschreven dat de professor zegt dat het een oud spermaspoor moet zijn, maar de professor had in werkelijkheid eigenlijk verklaard dat die theorie hoogst onwaarschijnlijk is, dit was echter verkeerd opgeschreven. Dit was het novum.

Kennisclip informatie over bewijs

Voorbeelden van onvoldoende steunbewijs:

- Steunbewijs uit dezelfde bron.
 - Er is een aangever en een de auditu-verklaring over die aangever.
- Een verklaring over emoties of gedragsveranderingen.
- De enkele aanwezigheid van een verdachte op het plaats delict.

Voldoende steunbewijs:

- Het waarnemen van letsel.
- Steunbewijs dat uitsluitend iets zegt over de betrouwbaarheid van de getuigenverklaring.
 - Bijvoorbeeld waarneming van een tatoeage op een plek die niet te zien is, tenzij iemands broek uitgaat.

Wanneer is er verdedigingsbelang? Als de getuige een verschil kan maken in de veroordeling.

Verklaringen van getuigen moeten steunbewijs hebben.

Les 6

Bijzonder strafrecht

Bijzonder strafrecht is al het strafrecht dat niet in het wetboek van strafrecht is geregeld, maar in een andere wet.

Bestuursstrafrecht

Bestuursstrafrecht is strafrecht dat geregeld in de Awb, meer specifiek in hoofdstuk 5 van de Awb. Bestuursstrafrecht kent toezichthouders en deze hebben bevoegdheden die lijken op

dwangmiddelen, maar zij kunnen deze bevoegdheden uitoefenen zonder voorwaarden, verdenking is dus niet vereist.

Verkeersstrafrecht

- Wet Mulder
- Delicten wegenverkeerswet 1994
- Artikel 8 wegenverkeerswet 1994

Onderdelen verkeersstrafrecht:

- Wegverkeer
- Luchtverkeer
- Spoorwegverkeer
- Waterverkeer

Bronnen verkeersstrafrecht:

- Wegenverkeerswet 1994
- Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990
- Wet administratieve handhaving verkeersvoorschriften (wet Mulder)
- Overige wetten verkeersstrafrecht
- Verdragen

Wet Mulder

- Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften (wet Mulder)
 - Decriminaliseren groot aantal verkeersfeiten
 - Efficiëntie publiekrechtelijke handhaving
 - Introductie quasi strafrechtelijke boete
 - Rechtsbescherming strafrechtelijk getint
- Overtreding niet meer (h)erkend als strafbaar gedrag
- Gevolg: decriminaliseren (verkeers)feiten
- Niet straffeloos, maar ander regime

Procedure wet Mulder

- M-beschikking
- Verbaliseren op kenteken
- Boete met administratiekosten
- Bezwaar bij de OvJ
- Beroep bij de kantonrechter
- Hoger beroep bij het hof Arnhem-Leeuwarden (locatie Leeuwarden)
- Geen cassatie

Art. 8 lid 1 en lid 2 WVV 1994

Lid 1

- Besturen onder invloed van een stof die de rijvaardigheid doet verminderen, waardoor de bestuurder niet meer tot behoorlijk besturen in staat moet worden geacht.

Lid 2

- Besturen na gebruik van alcohol 220 microgram uitgeademde lucht
 - Beginnend bestuurder 88 microgram

Lid 5

- Besturen na gebruik van drugs
- Besturen na gebruik van drugs in combinatie met alcohol
 - Lijst van drugs en de grenswaarden staan in het Besluit alcohol, drugs en geneesmiddelen in het verkeer

De controlebevoegdheid voor een blaastest staat in art. 160 WVV 1994.

Een beginnend bestuurder van een motorrijtuig heeft zijn rijbewijs nog geen 5 jaar. Een beginnend bestuurder van een motorfiets is nog geen 24 jaar oud.

Van controle naar verdenking alcohol

- Positieve blaastest of waarneming verbalisant:
 - Motoriek
 - Adem
 - Ogen
 - Spraak

Deze waarnemingen kunnen leiden tot verdenking + aanhouding.

Op politiebureau ademanalyse (alcohol)

- Twintig minuten wachten na de vordering 'blaastest', of na het eerste contact.
- Twee analyses nodig (2x vier kansen)
- Voltooid onderzoek (anders: weigering of sabotage: art. 163 WVV 1994)
- Gemiddelde waarde boven de 220 microgram alcohol per liter uitgeademde lucht: foute boel.

Systeem bewijsgaring (alcohol)

- Geen ademanalyse, maar bloedonderzoek
 - Apparaat defect
 - Medische reden
 - Verdenking 'andere stof'
- Geen bloedproef, maar urineonderzoek
 - Medische reden
 - Verdenking 'andere stof'

Bij drugs (controlebevoegdheid 160 WVV 1994)

- Een onderzoek van speeksel.
- Een onderzoek van de psychomotorische functies.
- Een onderzoek naar de oog- en spraakfuncties.

Van controle naar verdenking drugs

- Waarneming verbalisant
 - Motoriek
 - Ogen

- Spraak

Dit kan leiden tot verdenking en aanhouding

- Op politiebureau: vordering bloedonderzoek
- Bloedafname 2 buisjes (door arts)
- Bloedonderzoek in laboratorium

Formele vragen (art. 348 Sv)

Geldigheid der dagvaarding:

- Externe eisen:
 - Persoonsaanduidingsfunctie
 - Oproepingsfunctie
- Interne eisen
 - Informatie functie
 - Beschuldigingsfunctie

Bij nietigheid der dagvaarding en een onbevoegde rechter kan de zaak opnieuw gevoerd worden met een nieuwe dagvaarding of bij een andere rechter. Bij niet-ontvankelijkheid van de OvJ eindigt de zaak vaak, maar bijvoorbeeld bij het ontbreken van een klacht in het dossier van een klachtdelict, kan de zaak wel weer gevoerd worden als de klacht in het dossier wordt gevoegd.

Redenen om de zitting te schorsen zijn te vinden in art. 14 e.v. Sv. (4^e voorvraag).

Materiële vragen (art. 350 Sv)

Tweede vraag: is het feit als een strafbaar feit te kwalificeren?

Als er een bestanddeel is vergeten in de tenlastelegging, dan kan het feit niet gekwalificeerd worden. ook kan het feit niet gekwalificeerd worden als de genoemde wetsbepaling niet meer bestaat of in strijd is met een hogere wet. Het bewezenverklaarde kan soms ook niet onder een delictsomschrijving vallen, omdat de wetgever het delict niet zo bedoeld had.

Derde vraag: zijn het feit en de dader strafbaar?

Als wederrechtelijkheid of culpa niet bewezen kunnen worden als dit wel een bestanddeel is, dan wordt de eerste hoofdvraag negatief beantwoord, dan volgt vrijspraak.

Bij de schulditsluitingsgrond ontoerekeningsvatbaarheid kan ondanks ontslag van alle rechtsvervolgning wel een maatregel opgelegd worden (art. 352 lid 2 Sv).

Les 7

Materieel strafrecht

Legaliteitsbeginsel

Eisen/beginselen die in het legaliteitsbeginsel besloten liggen:

- Alleen de wet stelt gedragingen strafbaar. (Codificatiebeginsel)
 - Lex parlamentaria: regels opgesteld door de overheid
 - Lex scripta: geschreven regels
- Lex certa-beginsel: de formulering van strafbare feiten moet duidelijk zijn.
- Verbod van analogie (lex stricta).

- Extensieve interpretatie mag wel.
- Geen terugwerkende kracht van strafbepalingen.
- Tenzij de wet na het begaan van een feit wordt aangepast, want dan geldt de regel die het meest gunstig is voor de verdachte (art. 1 lid 2 Sr).

Normen en sancties

Misdrijven worden ook wel rechtsdelicten genoemd en overtredingen wetsdelicten.

Andere rechtsgebieden kennen ook sancties, maar de sancties van strafrecht onderscheiden zich door de leedtoevoeging.

In Nederland hebben we een algemene minimumstraf en bijzondere maximum straffen. De minimum hechtenis is 1 dag en de minimum geldboete is 3 euro.

Tuchtrecht

Tuchtrecht is recht dat van toepassing is op een bepaalde groep. Bijvoorbeeld artsen of advocaten. Hier zijn ook tuchtrechters voor.

Misdrijven en overtredingen

De formele wetgever kan zowel misdrijven als overtredingen vaststellen, de lagere wetgevers kunnen alleen overtredingen vaststellen. In het tweede boek staan alleen misdrijven, in het derde boek alleen overtredingen.

Misdrijven zijn altijd culpoze of doleuze delicten.

Bij overtredingen zijn poging, voorbereiding en medeplichtigheid straffeloos.

Algemeen deel van Sr

Het eerste boek van het wetboek van strafrecht is geldig op alle strafbepalingen (overtreding en misdrijf), tenzij er uitdrukkelijk vanaf wordt geweken, zoals in bijzonder strafrecht. Art. 91 Sr zorgt ervoor dat boek 1 op alle strafbepalingen van toepassing is.

Competentie

De kantonrechter behandelt overtredingen (behalve de economische) (art. 382 sub b Sv) en de rechtbank behandelt misdrijven (art. 45 RO).

De relatieve competentie wordt geregeld in art. 2 Sv.

Indeling bijzonder deel Sr

Het bijzondere deel van het wetboek van strafrecht is ingedeeld aan de hand van het geschonden belang:

- Zedendelicten
- Persoonlijke vrijheid
- Levens- en geweldsdelicten
- Vermogensdelicten

Decentraal strafrecht

De gemeentes mogen verordeningen opstellen die zij in het belang van de gemeente nodig oordelen (art. 149 Gemeentewet). De maximum hechtenis op gemeentelijke verordeningen zijn 3 maanden hechtenis en een geldboete van de tweede categorie.

Constructie van het strafbare feit

Strafbaar feit: een wederrechtelijke gedraging, die valt onder een wettelijke delictsomschrijving en die verwijtbaar is. wederrechtelijkheid en verwijtbaarheid zijn de elementen en hoeven niet bewezen te worden, zij worden geacht aanwezig te zijn.

- Formele delicten: stellen een kale gedraging strafbaar.
- Materiële delicten: het veroorzaken van een bepaald gevolg.
- Commissiedelict: het actief handelen is strafbaar (schending van een verbiedende norm)
- Omissiedelict: het nalaten van iets is strafbaar (schending van een gebiedende norm)
- Oneigenlijke omissiedelicten: bijvoorbeeld het niet voeden van een kind. Uiteindelijk vindt doodslag of moord plaats en dat is een commissiedelict, maar jij handelde niet actief, je liet iets na. Het is daarom oneigenlijke omissie.

Verboden toestandsdelicten

Een bepaalde toestand wordt ineens verboden.

Vier schepen arrest: de dader is degene die de verboden toestand heeft doen ontstaan. De vierde boot is schuldig en niet alle vier de boten.

De drie fietsers arrest: de gene die de verboden toestand heeft doen ontstaan is de dader, én degene die makkelijk een einde aan de verboden toestand konden maken.

Omstandigheden van de gedraging

Er zijn persoonlijke omstandigheden en onpersoonlijke omstandigheden. Persoonlijke omstandigheden onderscheiden zich in twee categorieën:

- Inwendige persoonlijke omstandigheden: zien op opzet of schuld bijv.
 - Boos opzet: opzet om de wet te overtreden.
 - Kleurloos opzet: bewustzijn van het strafbaar gesteld zijn van zijn onduldbare gedraging is irrelevant.
- Uitwendige persoonlijke omstandigheden: omstandigheden die een hoedanigheid, een kwaliteit van de dader inhouden.
 - Voorbeeld: het zijn van een ambtenaar of het zijn van een moeder.

Onpersoonlijke omstandigheden:

- Begeleidende omstandigheden van de gedraging
 - Er zijn bepaalde omstandigheden nodig om het feit te begaan.
- Gevolgen van de gedraging
 - Gekwalificeerde gedragingen: mishandeling wordt zwaarder gestraft, naarmate het gevolg erger is.

Geobjectiveerde bestanddelen:

- Bijvoorbeeld een ambtenaar die zijn bediening rechtmatig uitvoert. Of de leeftijd van een slachtoffer. Beide bestanddelen hoeven niet bij de dader bekend te zijn en zijn opzet of schuld hoeft hier dus ook niet op gericht te zijn.

Omstandigheden die een bijkomende voorwaarde voor strafbaarheid vormen:

- Art. 101 Sr: als de oorlog daadwerkelijk uitbreekt
- Art. 450 Sr: als de dood van de hulpbehoevende intreedt
 - Er hoeft geen causaal verband tussen gedraging en de voorwaarde te zijn
 - Als de bijkomende voorwaarde niet intreedt is er geen sprake van een strafbaar feit
 - De voorwaarde is geobjectiveerd en opzet en schuld hoeven hier dus niet op gericht te zijn.

Toepassing materieel strafrecht bij het strafproces

Eerste materiële vraag: is het tenlastegelegde feit bewezen.

Er luidt vrijspraak als:

- Het feit door een ander is begaan
- De plek niet klopt
- De datum niet klopt
- Er een alibi is
- Er een bestanddeel niet is vervuld

Tweede materiële vraag: is het feit te kwalificeren als een strafbaar feit?

Er luidt OVAR als:

- De OvJ een bestanddeel niet in de tenlastelegging heeft genoemd
- Wat feitelijk bewezen is, wordt niet gedekt door een wettelijke term

Derde materiële vraag: is de dader strafbaar?

Er luidt OVAR als:

- De verdachte een beroep op een rechtvaardigingsgrond kan doen
- De verdachte een beroep op een schulduitsluitingsgrond kan doen

De rechter kijkt steeds naar het feit zoals genoemd in de tenlastelegging en beoordeelt ook het wettelijk delict dat daarin staat. Hier mag niet veel van afgeweken worden, wel is het bekend dat doodslag bewezenverklaard mag worden als er moord ten laste is gelegd.

Uitbreiding van de strafbaarheid

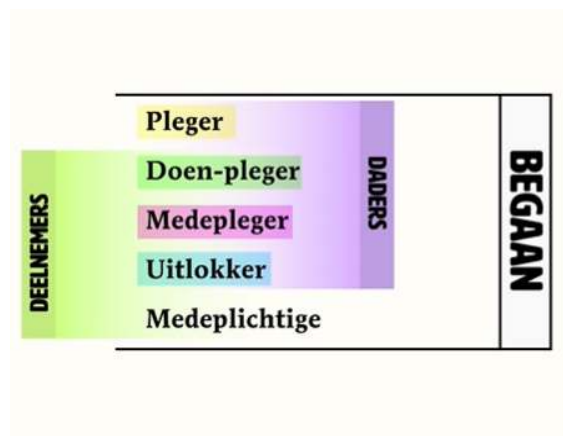
Deelneming

Een pleger vervult alle bestanddelen.

Bij deelneming hoeft niet elk bestanddeel vervuld te zijn en kan toch gestraft worden.

Deelnemers (art. 47 Sr):

- Zij die het feit begaan: dader + medeplichtige
- Daders: pleger + uitlokker

- Plegers: solopleger, medepleger, doen pleger

Deelnemers die voorafgaande aan het feit actief zijn:

- Uitlokker
- Doen pleger
- Medeplichtige (tot)

Deelnemers die actief zijn tijdens het feit:

- Medepleger
- Medeplichtige (bij)

Art. 47 Sr: als daders kunnen worden gestraft:

- Zij die het feit plegen
- Zij die het feit doen plegen
- Zij die het feit medeplegen
- Zij die het feit uitlokken

Art. 48 Sr: als medeplichtige aan een misdrijf wordt gestraft:

- Hij die opzettelijk behulpzaam is bij het plegen van een misdrijf (gelijktijdig met plegen van het misdrijf/ simultaan)
- Hij die opzettelijk gelegenheid, middelen of inlichtingen verschaft tot het plegen van een misdrijf (voorafgaan aan het plegen van het misdrijf/ consecutief)

Uitlokking

De uitlokker neemt het initiatief en lokt een ander uit tot het begaan van een misdrijf door het gebruik van een uitlokkingsmiddel.

De uitgelokte is als pleger volledig aansprakelijk voor zijn daad, maar ook de uitlokker is aansprakelijk.

Er moet sprake zijn van dubbel opzet:

- Opzet op het grondfeit
- Opzet op de uitlokking

Uitlokking voorwaarden:

- Accessoriteit
- Iemand bewegen door middel van uitlokkingmiddelen (causaal verband tussen uitlokkingsmiddel en misdrijf -> opzetwijziging bij feitelijk pleger)
- Opzet op uitlokking
- Opzet op grondfeit
- Feitelijke pleger (ook) strafbaar
 - Wél opzet op grondfeit bij feitelijk pleger

De uitgelokte moet in eerste instantie geen intentie gehad hebben om een strafbaar feit te plegen. Ook de gevolgen van de handelingen van de uitgelokte vallen onder de verantwoordelijkheid van de uitlokker.

Doen plegen

Bij een doen plegen is er een straffeloos tussenpersoon en bij uitlokking niet.

Doen plegen voorwaarden:

- Accessoriteit
- Feitelijk pleger als willoos werktuig niet strafbaar
 - Geen opzet op grondfeit bij feitelijk pleger
- Opzet op doen plegen
- Opzet op grondfeit
- Causaliteit tussen doen plegen en het gepleegde grondfeit

De straffeloosheid van de dader kan voortvloeien uit ontoerekeningsvatbaarheid of kind-zijn, maar ook door het ontbreken van de vereiste opzet (Melk en water).

Medepleger

- Bewuste, nauwe samenwerking
- Gezamenlijke uitvoering
 - Containerdiefstal
 - Inbraak jeu de boulesclub
 - Discotheek Bacchus

Overzichtsarrest:

- Bij medeplegen komt het vooral aan op een voldoende nauwe en bewuste samenwerking
- Klemtoon ligt meer op de samenwerking dan op de vraag wie welke feitelijke handelingen heeft verricht.
- Medeplegen is slechts dan gerechtvaardigd als de intellectuele en/of materiële bijdrage aan het delict van de verdachte van voldoende gewicht is.
- De rechter kan rekening houden met onder meer:
 - De intensiteit van de samenwerking,
 - De onderlinge taakverdeling,
 - De rol in de voorbereiding, de uitvoering of de afhandeling,
 - Het belang van de rol van de verdachte,
 - Diens aanwezigheid op belangrijke momenten en het zich niet terugtrekken op een daartoe geëigend tijdstip.

Voorwaarden medeplegen:

- Grondfeit & accessoriteit: er moet een begin gemaakt zijn aan het strafbare feit
- Nauwe samenwerking:
 - Rollen moeten vergelijkbaar (evenwichtig) zijn: inwisselbaar
 - Indicaties voor nauwe samenwerking:
 - a. Inwisselbare rollen
 - b. Tonen van initiatief
 - c. Onmisbare bijdrage

d. Gelijke verdeling van buit

- Enkel niet distantiëren, dus niet afwijzen of tegenhouden, is niet genoeg om medepleger te zijn (Rijswijkse stoeptegels)
- Opzet op samenwerking
- Opzet op het grondfeit

Drie vormen van medeplegen:

- Plegen-plegen als medeplegen = allebei vervullen de volledige delictsomschrijving.
- Medeplegen-plegen als medeplegen = de één vervult alle bestandsdelen de ander niet.
- Medeplegen-medeplegen als medeplegen = allebei vervullen maar een deel van de bestandsdelen en samen is het volledig.

Medeplichtigheid

Voorwaarden medeplichtigheid:

- Het moet om een misdrijf gaan
- Behulpzaam zijn tot/bij
 - Simultaan = handeling dader en medeplichtige is tegelijk (medeplichtig bij)
 - Consecutief = middelen of inlichtingen verschaffen vooraf (medeplichtig tot)
 - Een vluchtauto besturen is simultaan, want het zorgt voor geruststelling bij de dader tijdens het plegen.
- Opzet op behulpzaam zijn
- Opzet op grondfeit

Bij een medeplichtige wordt de maximumstraf met een derde verminderd.

Het onderscheid tussen medeplichtigheid en medeplegen ligt in de intensiteit van samwerken.

Daderschap

Wie zijn de daders bij een omissiedelict?

- Degenen die het in zijn macht hebben om aan de onrechtmatige toestand een eind te maken
- En deze toch doen voortduren

Bij een verboden toestandsdelict is degene die de toestand heeft doen ontstaan de dader (vier schepen-arrest) én degenen die makkelijk een einde aan de verboden toestand kunnen maken (drie fietsers-arrest).

Functioneel daderschap: iemand anders dan degene, die fysiek handelt, als dader geldt op grond van zijn maatschappelijke functie (werkgever-werknemer bijv.). Er moet in de tenlastelegging genoemd worden dat het gaat om functioneel daderschap.

Art. 51 Sr:

- Strafbare feiten kunnen worden begaan door natuurlijke personen en rechtspersonen
 - Rechtspersoon: boek 2 BW

Wat staat er niet in art. 51 Sr?

- Als een rechtspersoon een strafbaar feit kan begaan, hoe moet dan het daderschap worden geconstrueerd?
- Anders geformuleerd: als een rechtspersoon een strafbaar feit begaat, wie is dan de dader?

Ijzerdraadarrest

Chef inkoper verkoopt ijzerdraad aan Finland in strijd met het Deviezenbesluit 1945.

HR: de gedraging van de fysiek pleger kan slechts dan aan de onderneming worden toegerekend:

- Indien het bedrijf onder die gedraging kon beschikken of die handelingen al dan niet plaatsvonden.
- En deze handelingen normaal gesproken door het bedrijf werden geaccepteerd (blijkens de loop der zaken door de verdachte werden aanvaard of placht te worden aanvaard).

Kabeljauwvangst-arrest

De bemanning van het visserschip van rederij Vonk & Zonen heeft op kabeljauw gevestigd in strijd met de regels over de vangstbeperking.

- Het OM vervolgt de rederij
- Heeft de rederij de visserij uitgeoefend?

HR: ja, de rederij bewerkstelligt dat met een vaartuig de visserij in strijd met het vangstverbod wordt uitgeoefend.

Er werden weer de ijzerdraadcriteria gebruikt bij de beantwoording van de vraag (beschikken en aanvaarden)

Drijfmestarrest

- Heeft de verdachte niet-emissiearme dierlijke mest gebruikt? de verdachte is een onderneming die landerijen beheert, zij is niet de eigenares. Zij weet niet wie mest op de beheerde gronden uitrijdt.

HR: als een gedraging redelijkerwijs aan een rechtspersoon is toe te rekenen zal deze dader zijn.

Oriëntatiepunt:

- Toe te rekenen als de gedraging in de sfeer van de rechtspersoon is verricht.
- Wanneer is een gedraging in de sfeer van de rechtspersoon verricht?

Als:

- Het een gedraging betreft van iemand die hetzij uit hoofde van een dienstbetrekking, hetzij uit anderen hoofde werkzaam is ten behoeve van de rechtspersoon,
- De gedraging past in de normale bedrijfsvoering van de rechtspersoon,
- De gedraging de rechtspersoon dienstig is geweest in het door hem uitgeoefende bedrijf (baat),
- De rechtspersoon vermocht erover te beschikken of de gedraging al dan niet zou plaatsvinden en dit (of vergelijkbaar) gedrag blijkens de feitelijke gang van zaken door de rechtspersoon werd aanvaard of placht te worden aanvaard.

Art. 51 Sr lid 2 bepaalt dat onder andere tegen de feitelijk leidinggevende de straffen uitgesproken kunnen worden (als de rechtspersoon de dader is). Als eenmaal is vastgesteld dat de rechtspersoon

de dader is, komen we pas aan de vraag toe of iemand als feitelijk leidinggevende daarvoor strafrechtelijk aansprakelijk is.

Slavenburgbeschikkingen: een combinatie van passieve betrokkenheid en abstracte wetenschap is genoeg om feitelijk leidinggevende te zijn. Bij concrete en actieve betrokkenheid is er uiteraard ook sprake van een feitelijk leidinggevende.

De opzet van de leidinggevende:

- Aanvaardingscriterium: bewust de aanmerkelijke kans aanvaarden dat de verboden gedragingen zich zullen voordoen.
- Machts criterium: indien de desbetreffende functionaris – hoewel daartoe bevoegd en redelijkerwijs gehouden – maatregelen ter voorkoming van deze gedragingen achterwege laat.

Les 8

Hoe wordt opzet in de wet uitgedrukt en hoe herken je een opzetdelict:

1. Gebruik van bepaalde woorden:
 - Opzettelijk
 - Hij die weet/wetende dat
 - Oogmerk
 - Kennis dragen van
 - Met het kennelijke doel
2. Ingeblikt opzet (je kunt dit niet per ongeluk doen)
 - Opruien
 - Verleiden
 - Binnendringen
 - Mishandelen
 - Aanhitsen
 - Vervalsen
3. Besloten in het gebruikte middel
 - Baldadigheid
 - Verzet -> het middel waarmee je je verzet, is de opzet
 - Ontucht
 - Schennis
4. Restcategorie
 - Het voornemen bij de poging
 - Bedrieglijke
 - Arglistig

Opzetgradaties

- Onvoorwaardelijke opzet (willens en wetens)
- Opzet met noodzakelijkheidsbewustzijn
 - Je opzet was niet gericht op het gevolg dat is opgetreden, maar je wist dat het noodzakelijk was dat dit gevolg zou optreden aan de hand van jouw handelingen (welbewust bepaalde risico's aanvaarden)
- Opzet met waarschijnlijkheidsbewustzijn (globaal over de gevolgen nadenken)
 - Bestaat eigenlijk niet meer

- Voorwaardelijke opzet
 - Schietpartij in druk café:
 - Zich willens en wetens blootstellen aan de aanmerkelijke kans en deze voor lief nemen.
 - Bewust aanvaarden van de kans
 - Enkhuizer doodslag: koste wat het kost
 - De kans moet aanmerkelijk zijn
 - Een kans die naar algemene ervaringsregels aanmerkelijk is te achten: niet alleen de statistiek is belangrijk, maar ook de context.

Voorbedachte raad

Ook bij strafbare feiten waarvan voorbedachte raad een bestanddeel vormt, is voorwaardelijke opzet voldoende. Dit was het geval bij een man die zijn kinderen wilde vermoorden, tenzij zijn vrouw zich die avond nog met hem wilde verzoenen, dit gebeurde niet en hij vermoordde de kinderen. Hij betoogde geen voorbedachte rade te hebben en enkel in een gemoedsopwelling gereageerd te hebben, maar het hof (en de HR) vonden dat er voorbedachte rade met voorwaardelijke opzet was.

Er is sprake van voorbedachte raad als er voldoende tijd beschikbaar was geweest voor kalm beraad en rustig overleg, tenzij de daad evident het gevolg was van het tegendeel, een ogenblikkelijke opwelling of gemoedsbeweging. De rechter mag echter een zwaarder gewicht toekennen aan contra-indicaties die laten zien dat er geen sprake van voorbedachte rade was. Hierbij kan gedacht worden aan (voorbedachte raad in de snackbar):

- Besluitvorming en uitvoering vinden plaats in een plotselinge hevige drift
- Er is maar een korte tijdsperiode tussen besluit en uitvoering
- De gelegenheid tot beraad ontstaat pas tijdens de uitvoering van het besluit

Culpa

Hij aan wiens schuld is te wijten dat...

Heel soms: redelijkerwijs moet vermoeden.

Culpa is: min of meer grove schuld

- Onvoorzichtig, nalatig, onachtzaam, onoplettend, onnadenkend
- Zeer onvoorzichtig, ernstig onachtzaam, grof onvoorzichtig
- Zeer ernstig nalatig
- Roekeloos

Wanneer is er sprake van roekeloosheid

- Een of meer buitengewoon onvoorzichtige gedragingen,
- Waardoor een zeer ernstig gevaar in het leven is geroepen,
- Waarvan de verdachte zich bewust was, althans had moeten zijn

Schuldgradaties

Bewuste schuld:

- Ongerechtvaardigd optimisme
- Misplaatst vertrouwen in de goede afloop

Onbewuste schuld:

- Misplaatste onoplettendheid
- Niet nagedacht, waar wel nagedacht moest worden

Stappenplan culpa

- Objectief component (wederrechtelijkheid)
 - Toetsen is er gehandeld zoals een normaal denkend mens.
 - Heeft iemand anders moeten handelen. Is er grove/aanmerkelijke onvoorzichtigheid (kans op ernst van gevolg)?
 - Causaal verband tussen nalatigheid en het gevolg
 - Wettelijke of maatschappelijke norm overtreden?
 - Voorzienbaar dat de schade optreedt (criteriumfiguur/Garantenstellung)?
 - Je kunt hier ook extra eisen stellen als het bijv. om een docent gaat.
 - Je vergelijkt de handelingen van de dader met iemand die kwalitatief gelijk is aan de dader (bijv. een dokter)
- Subjectief component (verwijtbaarheid)
 - Toetsen of er anders gehandeld kon worden
 - Verwijtbaarheid (ja, tenzij schulditsluitingsgrond)
 - Uitgangspunt: als je anders moet handelen, is het verwijtbaar.

Causaliteit

Wie veroorzaakt het gevolg van een materieel delict?

Als er 'veroorzaakt' in de vraag staat, willen ze iets weten over de causaliteit.

- Conditio-sine-qua-non theorie: elke factor die niet weggedacht kan worden uit de reeks schakels, welke naar het delict heeft geleid, vormt een voorwaarde voor het delict, en dient dus als oorzaak van het delict te worden gezien.
- Adequatie-leer: slechts die gedraging die de strekking heeft tot het in het leven roepen van dit gevolg en de kans op het intreden van dat gevolg relevant vergroot, mag als de oorzaak van dit gevolg gelden.
 - Is het gevolg te voorzien geweest?

De HR kiest voor de leer van de redelijke toerekening:

- Arrest letale longembolie: het overlijden van het slachtoffer door longembolie is redelijkerwijs toe te rekenen aan de verdachte.
- Arrest aortaperforatie: steekpartij, onder andere scheur in de aorta. Dokter merkt dit niet op en slachtoffer overlijdt door interne bloeding, dader van steekpartij is schuldig, want de dood van het slachtoffer kan hem redelijkerwijs worden toegerekend.

Formule voor de redelijke toerekening: als er sprake is van een handeling die naar haar aard geschikt is om het uiteindelijke gevolg te bewerkstelligen dan wel het risico daarvan in relevante mate te verhogen, terwijl er tevens sprake is van bijbehorende intentionele geestesgesteldheid van de dader (dit gevolg willen of moeten weten), dan brengen tussenkomende factoren zeker als het weinig waarschijnlijk is dat deze causale betekenis hebben gehad (bijv. bacteriële infectie of medische misser), geen verandering in de redelijkheid van het toerekenen van het gevolg aan de dader van de oorspronkelijke handeling.

Arrest hevige emoties: oude vrouw sterft door hevige emotie na het zien van wat de roofovervaller doet. Het was redelijkerwijs toe te rekenen én voorzienbaar dat dit kon gebeuren.

De adequatie-leer is een hulpleer geworden en geen zelfstandige leer.

De causaliteitsleren tezamen:

- Steeds beginnen met conditio sine qua non-leer
- Dan toepassen: leer van de redelijke toerekening, onder andere in te vullen door: adequatieleer van Träger
- Alternatieve oorzaak? Is die 'hoogst onwaarschijnlijk', dan: leer redelijke toerekening
 - Grensrechterzaak
 - Flitspaal-bom
 - Dronken jongen op snelweg

Wederrechtelijkheid

Wat betekent wederrechtelijkheid als bestanddeel

- In strijd met het recht (leer van de totaalwederrechtelijkheid)
- Hangt af van de context van het delict (leer van de facetwederrechtelijkheid)

Het verschilt per delict naar welke leer je kijkt.

De bestanddelen opzet & wederrechtelijkheid:

- Hij die opzettelijk en wederrechtelijk...
 - = kleurloos opzet, dus niet nodig dat de officier bewijs levert voor de opzet.
- Hij die opzettelijk (...), wederrechtelijk...
 - 'boos' opzet, dus wel bewijs leveren dat de verdachte wist dat wat hij deed niet mocht.

Les 9

Strafuitsluitingsgronden

Strafuitsluitingsgronden zien op de derde hoofdvraag en onderscheiden zich in rechtvaardigingsgronden en schulduitsluitingsgronden.

Rechtvaardigingsgronden:

- Rechtvaardigen de daad
- Werken door naar anderen (medeplegers)
- Precedentwerking

Schulduitsluitingsgronden:

- Nemen de verwijtbaarheid weg
- Zijn persoonlijk
- Geen precedentwerking

Bij een culpose delict leidt een beroep op zowel een rechtvaardigingsgrond als op een schulduitsluitingsgrond tot vrijspraak. Bij een doleus delict leidt alleen een rechtvaardigingsgrond tot vrijspraak.

Rechtvaardigingsgronden

De algemene geschreven rechtvaardigingsgronden:

- Overmacht in de zin van noodtoestand (art. 40 Sr)
- Noodweer (art. 41 lid 1 Sr)
- Wettelijk voorschrift (art. 42 Sr) (politie bijvoorbeeld)
 - Voorschrift moet meer dan een recht met zich meebrengen, dus ook een plicht.
 - Middel moet evenredig zijn tot het doel
 - De situatie moet ter uitvoering van het wettelijk voorschrift zijn gebeurd en niet in uitvoering van het wettelijk voorschrift. Er moet zich een situatie voordoen en dan pas mag je gebruik maken van het wettelijk voorschrift, dus niet zomaar in het rond vuren als politieagent.
- Bevoegd gegeven ambtelijk bevel (art. 43 lid 1 Sr)

Ongeschreven rechtvaardigingsgrond:

- Ontbreken van de materiële wederrechtelijkheid

Overmacht noodtoestand (art. 40 Sr)

Overmacht in de zin van noodtoestand (rechtvaardigingsgrond) (objectieve overmacht)

- Opticien-arrest
- Noodsituatie, klem tussen twee plichten (morele en wettige)
- Er mag geen eigen schuld in de oorzaak zijn (culpa in causa)
- Proportionaliteit (geredde belang moet altijd zwaarder wegen)
- Subsidiariteit (is het juiste middel gekozen)
- Absolute overmacht = jij doet iets, maar je kon hier niks tegen doen. Voorbeeld: door een etalageruit gegooid worden.

Noodweer (art. 41 lid 1 Sr)

- Geboden door noodzakelijke verdediging
- Van lijf, (seksuele) eerbaarheid of goed
- Tegen een ogenblikkelijke
- En tegen een wederrechtelijke
- Aanranding
- Proportioneel
 - Staan de verdedigingsmiddelen in evenwicht met de aanranding (belangenafweging)
 - Adequatie: kon met dit middel het doel worden bereikt
- Subsidiar
 - Was er een lichter middel mogelijk
 - Garantenstellung

Tegen een ogenblikkelijke aanranding:

- Verdedigen mag, zolang de aanval gaande is.
- Geen angst (vrees-arrest), maar wel bij een onmiddellijk dreigend gevaar (asbak-arrest)

Geen eigen schuld (culpa in causa)

- Geen noodweer na provocatie
- Niet zelf de confrontatie aangaan.
- Arrest ridderlijke taxichauffeurs

Wettelijk voorschrift (art. 42 Sr)

Twee wetten gaan tegen elkaar in. Niet strafbaar is hij die een feit begaat ter uitvoering van een wettelijk voorschrift. Voorwaarden:

- Een voorschrift afkomstig van een tot wetgeving bevoegd verklaarde macht
- Wettelijke plicht en niet een recht waar men zich op beroept
- Evenredigheid tussen doel en middelen
- Ter uitvoering en niet in uitvoering van een wettelijk voorschrift

Ambtelijk bevel (art. 43 lid 1 Sr)

Iemand die een strafbaar feit begaat bij het gehoorzamen van een bevoegd gegeven ambtelijk bevel, kan een beroep op deze rechtvaardigingsgrond doen.

Ontbreken van de materiële wederrechtelijkheid

- Veearts-arrest
- Formeel de wet overtreden,
- Maar door de wet te overtreden het belang van het verbod dienen,
- Waardoor de materiële wederrechtelijkheid vervalst.

Ontbreken van de materiële wederrechtelijkheid is maar 1 keer geaccepteerd, dat was in het Veearts-arrest.

Schulduitsluitingsgronden

De algemene geschreven schulduitsluitingsgronden:

- Ontoerekeningsvatbaarheid (art. 39 Sr)
- Psychische overmacht (art. 40 Sr)
- Noodweerexces (art. 41 lid 2 Sr)
- Onbevoegd gegeven ambtelijk bevel (art. 43 lid 2 Sr)

Eén algemene ongeschreven schulduitsluitingsgrond:

- AVAS

Psychische overmacht (art. 40 Sr)

Psychische overmacht (schulduitsluitingsgrond) (subjectieve overmacht):

- Een van buiten komende druk (die iemands wilsvrijheid aantast)
- Waaraan in redelijkheid geen weerstand kon worden geboden
- Er kan en hoeft geen weerstand geboden te worden.
 - Proportionaliteit
 - Subsidiariteit
- Geen culpa in causa

Ontoerekenbaarheid (art. 39 Sr)

De eisen:

- Gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke storing van de geestvermogens
- Causaal verband tussen de toestand en de daad
- De psychische toestand staat toerekening van de daad aan de dader in de weg

- Geen culpa in causa

Bij ontoerekenbaarheid blijft het mogelijk om maatregelen op te leggen, zoals TBS.

Noodweerexces (art. 41 lid 2 Sr)

Niet strafbaar is de overschrijding van de grenzen van noodzakelijke verdediging, indien zij het onmiddellijk gevolg is geweest van een hevige gemoedsbeweging, door de aanranding veroorzaakt.

- Noodweersituatie (vereisten van net)
- Hevige gemoedsbeweging
- Overschrijding van de grenzen van verdediging
 - Overschrijding van proportionaliteit en subsidiariteit

Soorten noodweerexces:

1. Intensief noodweerexces
 - Verdedigen met een te zwaar middel.
2. Extensief noodweerexces
 - In de verdediging te lang doorgaan.
3. Tadiet noodweerexces
 - De verdediging is te laat
 - Arrest ruzie loon op zand
 - Arrest Maastrichtse viskoopman
4. Apart geval : vergissing in de verdediging: verkeerde persoon voor aanrander aangezien.

Arrest Blijf van m'n auto. Van noodweerexces is sprake als:

- De verdachte in een situatie heeft gehandeld waarin, en op een tijdstip waarop, voor hem de noodzaak bestond zichzelf te verdedigen tegen een aanranding, maar daarbij als onmiddellijk gevolg van een hevige gemoedsbeweging veroorzaakt door de aanranding, verder gaat dan geboden is.
- Of wanneer de aanranding weliswaar is geëindigd en de noodzaak tot verdediging niet meer bestaat, docht niettemin deze gedraging toch het onmiddellijk gevolg is van de hevige gemoedsbeweging door de aanranding veroorzaakt. Overschrijding van de grenzen van noodzakelijke verdediging kan alleen maar indien de verdediging noodzakelijk is geweest.

Onbevoegd gegeven ambtelijk bevel (art. 43 lid 2 Sr)

Een onbevoegd gegeven ambtelijk bevel heft de strafbaarheid niet op, tenzij het door de ondergeschikte te goeder trouw als bevoegd gegeven werd beschouwd en de nakoming daarvan binnen de kring van zijn ondergeschiktheid was gelegen.

AVAS

Afwezigheid van alle schuld.

- Melk en water-arrest
- Dwaling omtrent de feiten
- Dwaling omtrent het recht
 - Motorpapieren-arrest
 - Verzamelarrest
- Restcategorie:
 - Dwaling t.a.v. een vermeende rechtvaardigingsgrond, putatief noodweer/noodtoestand

- Je dacht dat je je mocht verdedigen, maar je had het mis.

Les 10

Uitbreiding van de strafbaarheid

Poging (art. 45 Sr)

Alleen pogingen tot een misdrijf zijn strafbaar en bij een poging wordt het strafmaximum verlaagd met een derde (art. 45 Sr).

Voorwaarden voor een poging:

- Misdrijf
- Er moet een voornemen des daders zijn
 - Is eigenlijk hetzelfde als (voorwaardelijke) opzet
- Er moet een begin van uitvoering zijn (cito-arrest)
 - Er moet verder gegaan zijn dan voorbereidingshandelingen, zodat we kunnen spreken van uitvoeringshandelingen.
 - Subjectieve leer: elke daad die laat zien dat de dader psychisch tot het feit in staat was.
 - Objectieve leer: zodra er bestanddelen vervuld worden of zodra de handeling is aangevangen waaruit naar haar aard het door de wet niet gewilde gevolg onmiddellijk kan ontstaan.
 - De leren gecombineerd (verenigingsleer): enige gedraging die naar haar uiterlijke verschijningsvorm moet worden beschouwd als te zijn gericht op de voltooiing van dat voorgenomen misdrijf (Cito-arrest).

Vrijwillige terugtred (art. 46b Sr)

Een poging is niet strafbaar indien de dader vrijwillig terugtreedt (art. 46b Sr). Mede-pogers profiteren niet van het terugtreden van een andere mede-pogers. Vrijwillige terugtred doet de derde hoofdvraag negatief beantwoorden. De medeplichtige en de uitlokker van een poging tot misdrijf profiteren wel van de terugtred van de uitvoerder, want de poging bestaat dan niet meer.

Er moet sprake zijn van autonome wilsvorming bij vrijwillige terugtred:

- Gangbare opvatting van autonome wilsvorming: de dader kan in feite wel nog verder gaan, maar hij ziet er duidelijk vanaf.
- Een van buiten komende, niet van de wil van de dader afhankelijke omstandigheid, hoeft niet in de weg te staan van een vrijwillige terugtred.
- Er is geen sprake van vrijwillige terugtred als de reden van de terugtred te maken heeft met politie. Of uit angst om gepakt te worden.

Er is sprake van vrijwillig terugtreden als de dader op grond van een nieuwe afweging van dezelfde omstandigheden zijn poging staakt; dus niet als de nieuwe afweging mede gebaseerd is op nieuwe, van buiten komende omstandigheden.

Ondeugdelijke poging

Ondeugdelijke poging = een poging die, hoever gevorderd deze ook moge zijn, nooit tot voltooiing van het misdrijf zal kunnen leiden, en wel omdat het door de dader gekozen middel waarmee, dan wel het voorwerp waarop hij zijn gedraging richt, ondeugdelijk is.

De ondeugdelijkheid van het middel en het voorwerp kan onderscheiden worden in absolute en relatieve ondeugdelijkheid:

- Absoluut ondeugdelijk: die middelen of objecten, waarmee ten aanzien waarvan men nooit, in geen enkele omstandigheid, het beoogde resultaat kan bereiken.
 - Absoluut ondeugdelijk middel: vergiftigingspoging met een aftreksel van koperen centen en sassafras (is niet giftig)
 - Absoluut ondeugdelijk object: doodslag op een lijk.
- Relatief ondeugdelijk: die middelen of objecten, waarmee of ten aanzien waarvan het beoogde resultaat in het algemeen wel te verkrijgen zou zijn, ware het niet, dat in de gegeven omstandigheden zulk niet het geval kunnen zijn.
 - Relatief ondeugdelijk middel: een vergiftigingspoging met een té geringe dosis.
 - Relatief ondeugdelijk object: het steken van de hand in een lege kassalade, met de bedoeling daaruit geld te stelen.

Pogingen met een absoluut ondeugdelijk middel zijn straffeloos. Een relatief ondeugdelijk middel kan wel strafbaar zijn.

Vorbereitung (art. 46 Sr)

Vorbereitung van een misdrijf waar minimaal 8 jaar op staat is strafbaar, in het geval dat de dader opzettelijk voorwerpen, stoffen, informatiedragers, ruimten of vervoermiddelen bestemd tot het begaan van dat misdrijf verwerft, vervaardigt, invoert, doorvoert, uitvoert of voorhanden heeft.

De maximumstraf wordt met de helft verminderd (art. 46 Sr)

Eisen:

- Misdrijf van minimaal 8 jaar straf
- Vorbereidingsmiddelen
- Vorbereidingshandelingen
- Opzet
 - Opzet op de voorbereidingshandelingen t.a.v. de voorbereidingsmiddelen.
 - Opzet op het voltooien van het feit.
- Middelen en handelingen zijn bestemd voor het begaan van dat misdrijf

Ook terugtred uit een voorbereiding maakt de dader straffeloos (art. 46b Sr). Terugtred bij voorbereiding is pas als je de voorbereidingsmiddelen loost.

Les 11

Internationaal strafrecht

Er kan met verdragen afgesproken worden dat er in bijvoorbeeld een gevangenis waar buitenlandse gevangenen worden gehouden, buitenlands strafrecht op van toepassing is. Bijvoorbeeld de Belgische gevangenis in Nederland.

Mogelijke internationale rechtshulpvormen:

- Preventieve opsporing
- Opsporing van personen
- Verkrijgen van bewijs
- Overdracht van strafvervolgning
- Aanhouding, uit- of overlevering

- Overdracht van strafexecutie
- Confiscatie van voorwerpen en vermogen dat zich elders bevindt.

VN

Methoden van de VN om internationaal strafrecht te reguleren:

- Multilaterale verdragen
 - Bijv. Wet Internationale Misdrijven (WIM)
- Tribunaalrechtspraak
- VN-rechtspraak

Wet internationale misdrijven

- Delicten:
 - Genocide (art. 3 WIM)
 - Misdrijven tegen de menselijkheid (art. 4 WIM)
 - Oorlogsmisdrijven (art. 5-7 WIM)
 - Foltering (gekwalficeerde marteling (art. 8 WIM)
- Geen verjaring in deze wet
- Command responsibility
 - De militaire of civiele meerdere, wordt verantwoordelijk gehouden voor de daden van zijn ondergeschikte.
- Buiten toepassing: art. 42 en 43 Sr.

Wie heeft er jurisdictie?

Art. 2-5 Sr bepaalt wie er wanneer rechtsmacht heeft.

- Art. 2 Sr: Territorialiteitsbeginsel
- Art. 3 Sr: Vlagbeginsel
 - Als je je aan boord van een Nederlands vliegtuig of schip een strafbaar feit pleegt.
- Art. 4 Sr: Universaliteitsbeginsel
- Art. 5 Sr: Personaliteitsbeginsel
 - Minimaal 8 jaar straf op het delict volgens de Nederlandse wet.
 - Het delict moet strafbaar zijn in het land waar het is gepleegd.
- Art. 7 Sr: Personaliteitsbeginsel
 - Misdrijf volgens Nederlandse wet
 - Delict strafbaar in het land waar het is gepleegd.

Inleveren

Inleveren en uitleveren zijn mogelijkheden om mensen voor de Nederlandse strafrechter te krijgen.

Uitlevering en inlevering moeten gebaseerd zijn op verdragen. Voor Nederland en andere Europese landen hebben het Europees uitleveringsverdrag. De procedure van uitlevering en voorwaarden waaronder uitgeleverd mag worden staat hier in.

Europees Uitleveringsverdrag (EUV)

- Doel:
 - Vervolgingsuitlevering (ten behoeve van opsporingsonderzoek)
 - Executie-uitlevering (ten behoeve van het ondergaan van een sanctie)

Het verdrag bindt de lidstaten van de Raad van Europa.

Kaderbesluit EU inzake het EAB (Europees aanhoudingsbevel)

- Voor de EU geldt:
 - Kaderbesluit Europees Aanhoudingsbevel

Kaderbesluit Europees Aanhoudingsbevel bindt de lidstaten van de EU.

Situatie 1 (uitleveren)

Ander land eist van Nederland iemand op die zich in Nederland bevindt.

- Nederland uit
- Europees Uitleveringsverdrag (of bilateraal verdrag)
- Nederlandse Uitleveringswet

Situatie 2 (inleveren)

Nederland eist van ander land iemand op die zich aldaar bevindt.

- Nederland in
- Europees Uitleveringsverdrag (of bilateraal verdrag)
- Volgens regels van nationaal strafrecht
 - Uitleveringsregels van het betreffende land gelden

Situatie 3 (doorleveren) (Sreten Jovic)

Nederland eist van land A iemand op die zich aldaar bevindt, ten behoeve van vervolging of executie in Nederland, welke persoon na inlevering wordt opgeëist door land B.

- Nederland in en daarna Nederland uit
- Europees Uitleveringsverdrag (of bilateraal verdrag)
- Inlevering volgens regels nationaal strafrecht van land A
- Uitlevering volgens Uitleveringswet

Situatie 4 (Overleveren) (Pinochet)

EU-land A eist van Nederland iemand op die zich in Nederland bevindt (of omgekeerd), op grond van een Europees Aanhoudingsbevel (EAB), ten behoeve van vervolging of executie in EU-land A of willekeurig EU-land.

- Nederland uit
- EU-kaderbesluit inzake EAB
- Overleveringswet

Bij overleveren speelt het geheel zich binnen de EU af.

EU

De EU maakt ook regels omtrent strafrecht, deze bevoegdheid ligt in art. 82-83 VWEU. Europese kaderbesluiten moeten geïmplementeerd worden en de implementatie is te vinden in boek 5 Sv. EU-strafbepalingen zijn enkel toepasbaar indien zij zijn omgezet.

Als de EU geen strafbepaling heeft vastgesteld bij een overtreding, dienen de lidstaten zelf passende maatregelen te nemen. Criteria die voortvloeien uit de handhavingsplicht van de EU:

- Doeltreffend
- Evenredig
- Afschrikwekkend
- Afgestemd onder gelijke materiële en formele voorwaarden als vergelijkbare en even ernstige overtredingen van het nationale recht.
- Ingericht op even energiek optreden tegen overtredingen van unierecht als tegen overeenkomstige overtredingen van nationale wetgeving.

De handhavingsverplichting staat niet in de weg van een sepot.

Door Europese invloeden moet art. 67 lid 2 Sv gelezen worden als “geen vaste woon- of verblijfplaats in de EU”.

Voor de uitlegging van verdragsbepalingen gebruikt het HvJ niet de wetshistorische interpretatiemethode, maar richtlijnconforme interpretatie.

Als er een strafbepaling ten laste is gelegd die in strijd is met het Unierecht, dan volgt ontslag van alle rechtsvervolging of vrijspraak.

Mensenrechten Fair Trial

Art. 6 lid 1 EVRM:

- Redelijke termijn
- Toegang tot de rechter
- Openbare behandeling en uitspraak
- Bij wet in gestelde, onafhankelijke en onpartijdige rechter
- Eerlijk proces, adversarial, onmiddellijkheid, equality of arms.

Art. 6 lid 2 EVRM:

- Onschuldpresumptie

Art. 6 lid 3 EVRM:

- Recht op informatie
- Tijd en faciliteiten voorbereiding verdediging
- Recht op rechtsbijstand
- Recht om getuige (a charge) doen ondervragen
- Recht op tolkenbijstand

Mensen rechten, de materiële rechten

- Recht op leven (art. 2 EVRM)
- Recht op lichamelijke integriteit (art. 3 EVRM)
- Recht op vrijwaring van slavernij en dwangarbeid (art. 4 EVRM)
- Recht op fysieke vrijheid (art. 5 EVRM)
- Recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer (art. 8 EVRM)

Les 12

Straffen

Rechtvaardigingsgronden van straffen:

- Naturrechtelijke wils- en verdragstheorieën: de straf is een natuurlijk gevolg van een delict. De verdragstheorieën rechtvaardigen de straffen door te stellen dat burgers een vrijwillig maatschappelijk verdrag sluiten, waarin de mogelijkheid van bestraffing bij verdragsschending is ingecalculeerd.
- Absolute theorie: vergelding is de rechtvaardiging en het doel. Omdat er een delict is gepleegd, moet er gestraft worden. Ook als de straf geen nut heeft moet er gestraft worden.
- Relatieve theorie: preventie.
- Verenigingstheorie: verenigen de absolute en relatieve theorie. Rechtsgrond is vergelding met preventie als doel. (Huidig gebruikte theorie).

Strafsoorten

De straffen laten zich onderverdelen in hoofdstraffen en bijkomende straffen.

Hoofdstraffen:

- Gevangenisstraf (vrijheidsstraf wegens misdrijf)
- Hechtenis (vrijheidsstraf wegens overtreding)
- Taakstraf
- Geldboete

Bijkomende straffen:

- Ontzetting uit bepaalde rechten (art. 28 Sr)
 - Voorbeeld: ontzetting uit het recht om zijn beroep uit te oefenen. Of ontzetting uit het recht om van zijn kiesrecht gebruik te maken.
- Verbeurdverklaring (art. 33 Sr)
 - Er moet een relatie zijn tussen het goed en het strafbare feit. Als die er is, wordt het goed verbeurd verklaard.
- Openbaarmaking van de rechterlijke uitspraak (art. 36 Sr)
 - Anders dan het beginsel van de openbare zitting. De rechter waarschuwt derden tegen bepaalde praktijken van de delinquent zodat zij minder risico lopen daarvan het slachtoffer te worden.

Maatregelen zijn een aparte vorm van sanctie. Deze zijn er niet voor vergelding, maar voor de beveiliging van de samenleving. Maatregelen:

- TBS
- ISD
- Onttrekking aan het verkeer
- Schadevergoeding
- Contactverbod
- Gedragsbeïnvloeding
- Vrijheidsbeperking
- Ontneming van het wederrechtelijk verkregen voordeel

TBS (art. 39 Sr)

TBS kan opgelegd worden als:

- Iemand een misdrijf heeft begaan, dat hem op grond van een gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke stoornis der geestvermogens niet kan worden toegerekend (algehele ontoerekenbaarheid).

- Iemand een misdrijf heeft begaan, ten tijde waarvan hij lijdende was aan een gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke stoornis en dat hem uit dien hoofde slechts verminderd kan worden toegerekend (verminderde toerekenbaarheid)

TBS kan opgelegd worden bij een misdrijf waar voorlopige hechtenis voor is toegelaten en minimaal 4 jaar op staat.

Geschiedenis van straffen

Voorheen werd het lichaam van de dader als object gebruikt om straffen op uit te voeren. Later werd de geest het object van de straf (16^e eeuw).

1886: cellulair opsluiten (in je eentje in de cel:

1950: gemeenschapsregime en differentiatie:

- 's Nachts alleen, overdag samen
- Overdag werken, sporten, etc.
- Er werd per gedetineerde gekeken welk regime het beste werkte voor hem.

Het accent op leedtoevoeging verdween en werd resocialisatie.

Penitentiaire beginselenwet

De beginselen (art. 2 Pbw):

- Een humane tenuitvoerlegging
- Steeds gericht op terugkeer in de samenleving
- Minimale beperkingen (bijvoorbeeld stemrecht wordt niet afgepakt)
- Onverwijld tenuitvoerlegging (snell tenuitvoerlegging)
- Tenuitvoerlegging binnen of buiten de muren

Tenuitvoerlegging binnen of buiten de muren:

- Detentiefasering en penitentiair programma:
 - Gesloten deel: gesloten inrichting
 - Ongeveer in laatste jaar: half open inrichting
 - Ongeveer in laatste maanden: open inrichting
 - In proeftijd na voorwaardelijke vrijlating: onder toezicht reclassering

Penitentiaire inrichtingen kennen drie regimes:

- Algehele gemeenschap
- Beperkte gemeenschap
- Individueel regime

Er zijn vijf veiligheidsniveaus en je kunt promoveren en degraderen in die niveaus.

Sick or bad

Uitgangspunt -> geen straf zonder schuld

Toerekeningsvatbaar? -> bad

Opleggen straffen (belang: vergelding)

- Geldboete

- Werkstraf, leerstraf of combinatie
- Tijdelijke gevangenisstraf (max. 30 jaar bij bedreiging van levenslang, anders 18 jaar)
- Levenslange gevangenisstraf (minimaal 25 jaar, daarna misschien prospect of release)

Verminderd toerekeningsvatbaar? -> Sick

Opleggen maatregel (belang: veiligheid samenleving)

- Gedwongen zorg in het kader van de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg of de Wet forensische zorg.
- Plaatsing in inrichting voor stelselmatige daders (art. 38m Sr)

Ontoerekeningsvatbaar? -? Very sick

Opleggen maatregel (belang: veiligheid samenleving)

- TBS met voorwaarden (ambulant) (art. 37a, art. 38 Sr)
- TBS met dwangverpleging (gesloten) (art. 37b Sr)
- Longstay TBS

Les 12

Uitingsdelicten

Bewijs voor uitingsdelicten zijn makkelijk te vinden, omdat er massaal wordt beledigd op sociale media.

Hoofdregel

- Art. 7 Gw
 - Vrijheid van meningsuiting, behoudens ieders verantwoordelijkheid voor de wet.
- Wet = wetboek van Strafrecht
- 3 groepen uitingsdelicten

Groep 1: De klassieke beledigingsdelicten

- Art. 261 Sr smaad
 - HR poster kamp Zeist
- Art. 262 Sr laster
- Art. 266 Sr eenvoudige belediging
- Art. 267 Sr belediging ambtenaar in functie
 - HR: alleen in zijn hoedanigheid van politieambtenaar

Ratio klassieke beledigingsdelicten: De aanranding van iemands eer en goede naam.

Groep 2: De discriminatiedelicten

- Art. 137c Sr: discriminatie groep mensen
- Art. 137d Sr: aanzetten tot discriminatie
- Art. 137e Sr: openbaarmaking discriminatie

Ratio discriminatiedelicten: het aantasten van de eigenwaarde of het in diskrediet brengen van een groep van mensen.

Groep 3: Delicten uit de restgroep

- Vroeger was er een artikel voor de belediging van de koning en koninklijk huis.
- Majesteidsschennis is nu opgenomen in art. 267 Sr
- Leden van het koninklijk huis moeten nu via de gewone belediging aangifte doen.

Wat is beledigen?

- Iedere gedraging om iemand publiekelijk in ongunstig daglicht te stellen.
- Ook overheidsorganen, maar let op de restrictie van art. 266 lid 2 Sr. (Hier moet je je op beroepen en kan niet ambtshalve toegepast worden).

Rechterlijke toetsing

- Wetgever wilde abstracte toetsing, want: schelden doet geen zeer.
- Maar: de rechter toetst concreet en beoordeelt de context waarin de uitlating is gedaan.

Soorten beledigingen

- Onderscheid naar de vorm:
 - Belediging door woorden (verbale belediging)
 - Voornamelijk scheldwoorden
 - Rechter kijkt vooral naar de inhoud en niet zoveel naar de context.
 - Belediging door feitelijkheden (non-verbale belediging)
- Onderscheid naar de inhoud
 - Denigrerend (kleinerend, geringschattend)
 - Minachtend (verachtend)
 - Intellectueel

De verbale intellectuele belediging

- De minachting zonder scheldwoorden
 - Sukkel, loser
 - Jij mocht gister zeker niet over je wijf heen
 - Wilders-vriendje
 - Jij hebt je vmbo niet afgemaakt zeker
 - Opmerking over opleidingsniveau

Er wordt niet zo zeer een scheldwoord gebruikt, maar toch wordt er beledigd door de context.

Bekende zaak over intellectuele belediging: HR mierenneuker (I t/m IV)

- De kruipende belediging: er worden meerdere dingen gezegd die op zichzelf geen belediging zijn, maar door steeds een opmerking te maken die iets verder gaat dan de volgende, krijg je een kruipende belediging.

De terugtred

Is vrijwillige terugtred van belediging mogelijk? Een vrouw zei in een radorapportage dat ze weer zou demonstreren als er een Somalisch gezin bij hun in de buurt zou komen wonen en dat ze een spandoek klaar had liggen met "Hitler is er een paar vergeten" erop. Direct hierna wilde ze deze woorden terugnemen en zei ze dat ze het niet zo bedoelde en dat ze niet wilde dat het werd uitgezonden. Doordat ze nog voor de uitzending vroeg om het niet uit te zenden is haar opzet er niet op gericht haar uitlating te openbaren, dus is er geen opzet en is er geen sprake van discriminatie.

Religiekrenkingen

- Kritiek op een godsdienst mag
- Zelfs in grove woorden
- Maar niet tegen een groep mensen als zodanig

Kritiek op het geloof mag, maar kritiek op de gelovigen zelf niet.